Ἡ ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τίς τέσσερις εὐαγγελικές μαρτυρίες

Σειρά: «Χριστολογικά» ἀριθμ. 41

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἡ ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τίς τέσσερις εὐαγγελικές μαρτυρίες

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2019

Ἡ ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τίς τέσσερις εὐαγγελικές μαρτυρίες

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ, Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36
Τηλ.: +30 2109217513 • Fax: +30 2109237033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Copyright:
Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-618-5390-14-3

Περιεχόμενα

Κατά Ματθαῖον κεφάλαιο κη΄ 7
Κατά Μᾶρκον κεφάλαιο ιστ΄ 19
Κατά Λουκᾶν κεφάλαιο κδ΄ 29
Κατά Ἰωάννην κεφάλαιο κ΄, κα΄ 42
Πράξεις τῶν Ἀποστόλων κεφάλαιο β΄ 65
Πρός Κορινθίους Ἐπιστολή Α΄ 69

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
ΙΣ
ΧΣ

Ἡ ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τίς τέσσερις εὐαγγελικές μαρτυρίες

τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Τά πέντε πιό σημαντικά κεφάλαια ὁλόκληρης τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι, νομίζουμε, τά ἑξῆς: Ματθαίου κή΄, Λουκᾶ κδ΄, Μάρκου ιστ΄, Ἰωάννου κ΄ καί κα΄, γιατί μᾶς ἀφηγοῦνται τό πιό σημαντικό γεγονός τῆς ἀνθρώπινης Ἱστορίας: τήν ἀπό τούς νεκρούς ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατακλείδα ὁλόκληρης τῆς Γραφῆς.

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

(Κατά Ματθαῖον κεφάλαιον κή΄)

Κείμενο

«Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη

Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξί· μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πεί-

σομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ δὲ Ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ, οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.»

Μετάφραση:

«Μετά τό Σάββατο, τά ξημερώματα τῆς ἑπόμενης ἡμέρας, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί ἡ ἄλλη Μαρία ἦρθαν νά δοῦν τόν τάφο τοῦ Ἰησοῦ. Ξαφνικά ἔγινε μεγάλος σεισμός, γιατί ἕνας ἄγγελος Κυρίου κατέβηκε ἀπό τόν οὐρανό, ἦρθε, κύλησε τήν πέτρα ἀπό τήν εἴσοδο καί καθόταν πάνω της. Ἡ ὄψη του ἦταν σάν ἀστραπή καί τά ροῦχα του ὁλόλευκα σάν τό χιόνι. Τόσο τόν φοβήθηκαν οἱ φρουροί, πού ἄρχισαν νά τρέμουν κι ἔγιναν σάν νεκροί. Ὁ ἄγγελος εἶπε στίς γυναῖκες: «Ἐσεῖς μή φοβάστε! Ξέρω ποιόν γυρεύετε: τόν Ἰησοῦ, τόν σταυρωμένο. Δέν εἶναι ἐδῶ, γιατί, ὅπως τό εἶπε, ἀναστήθηκε! Ἐλᾶτε νά δεῖτε τό

μέρος ὅπου βρισκόταν τό σῶμα του. Τρέξτε ὅμως γρήγορα καί πεῖτε στούς μαθητές του: "ἀναστήθηκε ἀπό τούς νεκρούς καί πηγαίνει πρίν ἀπό σᾶς, νά σᾶς περιμένει στή Γαλιλαία· ἐκεῖ θά τόν δεῖτε". Αὐτά εἶχα νά σᾶς πῶ». Οἱ γυναῖκες βγῆκαν γρήγορα ἀπό τό μνῆμα μέ φόβο καί μέ χαρά μεγάλη, κι ἔτρεξαν νά ποῦν τά νέα στούς μαθητές. Καί καθώς πήγαιναν νά ποῦν τά νέα στούς μαθητές του, τίς συνάντησε ὁ Ἰησοῦς, καί εἶπε σ' αὐτές: «Χαίρετε!» Αὐτές τόν πλησίασαν, ἔπεσαν στά πόδια του καί τόν προσκύνησαν. Τότε λέει σ' αὐτές ὁ Ἰησοῦς: "Μή φοβάστε! Πηγαίνετε νά πεῖτε στούς ἀδερφούς μου νά φύγουν γιά τή Γαλιλαία, κι ἐκεῖ θά μέ δοῦν. Ὅταν ἔφυγαν οἱ γυναῖκες, μερικοί ἀπό τούς φρουρούς πῆγαν στήν πόλη κι ἀνέφεραν στούς ἀρχιερεῖς ὅλα ὅσα ἔγιναν. Οἱ ἀρχιερεῖς φώναξαν καί τούς πρεσβυτέρους, ἔκαναν συμβούλιο κι ἀποφάσισαν: Ἔδωσαν πολλά χρήματα στούς στρατιῶτες καί τούς εἶπαν: «Νά πεῖτε πώς "τή νύχτα πού ἐμεῖς κοιμόμασταν, ἦρθαν οἱ μαθητές του καί τόν ἔκλεψαν". Κι ἄν αὐτό φτάσει στ' αὐτιά τοῦ Ρωμαίου διοικητῆ, ἐμεῖς θά τόν πείσουμε καί θά σᾶς ἀπαλλάξουμε ἀπό κάθε εὐθύνη». Οἱ στρατιῶτες πῆραν τά χρήματα κι ἔκαναν ὅπως τούς δασκάλεψαν. Ἔτσι κυκλοφόρησε αὐτή ἡ φήμη στούς Ἰουδαίους ἕως σήμερα. Οἱ ἕντεκα μαθητές ἔφυγαν γιά τή Γαλιλαία, στό βουνό ὅπου ὁ Ἰησοῦς τούς παράγγειλε νά πᾶνε. Κι ὅταν τόν εἶδαν, τόν προσκύνησαν· μερικοί ὅμως εἶχαν ἀμφιβολίες. Ὁ Ἰησοῦς τούς πλησίασε καί τούς εἶπε: «Ὁ Θεός μοῦ

ἔδωσε ὅλη τήν ἐξουσία στόν οὐρανό καί στή γῆ. Πηγαίνετε λοιπόν καί κάνετε μαθητές μου ὅλα τά ἔθνη, βαφτίζοντάς τους στό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί διδάξτε τους νά τηροῦν ὅλες τίς ἐντολές πού σᾶς ἔδωσα. Κι ἐγώ θά εἶμαι μαζί σας πάντα ὡς τή συντέλεια τοῦ κόσμου. Ἀμήν.»

Σχολιάζουμε κατά παραγράφους τίς πληροφορίες τῶν γεγονότων ἀπό τόν Εὐαγγελιστή.

α΄. Οἱ γυναῖκες ἐπισκέπτονται τόν τάφο
Κεφάλαιο κη΄, 1-8.

Τό γεγονός ἀναφέρεται καί ἀπό τούς τέσσερις Εὐαγγελιστές (Μάρκου ιστ΄, 1-8, Λουκᾶ κδ΄, 1-11, Ἰωάννου κ΄, 1-3). Τήν Μαρία τήν Μαγδαληνή τήν κατονομάζουν καί τά τέσσερα Εὐαγγέλια. Οἱ ἄλλες ἦσαν οἱ ἑξῆς: Μαρία, ἡ μητέρα τῶν Ἰακώβου καί Ἰωσῆ, ἀναφερομένη ἐπίσης ὡς «*ἡ ἄλλη Μαρία*» (Ματθαῖος, Μᾶρκος, Λουκᾶς). Σαλώμη, ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου καί Ἰωάννου (Μᾶρκος). Ἰωάννα, ἡ σύζυγος τοῦ οἰκονόμου τοῦ Ἡρώδη (Λουκᾶς). Καί «*αἱ λοιπαί μετ' αὐτῶν*» (Λουκᾶς). Ἐν ὅλῳ τοὐλάχιστον ἕξη, ἀλλά πιθανόν καί δώδεκα ἤ περισσότερες. Ἔφεραν μαζί τους ἀρώματα, γιά νά συμπληρώσουν τό σαβάνωμα τοῦ σώματός Του μέ τήν προοπτική τῆς ὁριστικῆς καί διαρκοῦς ταφῆς Του, χωρίς τήν παραμικρή ἰδέα ὅτι μποροῦσε νά εἶχε ἀναστηθῆ.

«Περὶ τὰ χαράγματα τῆς πρώτης (ἡμέρας) *τῆς ἑβδομάδος»* (Ματθαῖος). *«Πολλὰ πρωΐ τῆς πρώτης* (ἡμέρας) *τῆς ἑβδομάδος... ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος»* (Μᾶρκος). *«*(Ἐνῶ ἦτο) *ὄρθρος βαθύς»* (Λουκᾶς). *«Ἐνῶ ἔτι ἦτο σκότος»* (Ἰωάννης). Οἱ διάφοροι αὐτοί Χρονικοί προσδιορισμοί σημαίνουν προφανῶς ὅτι ξεκίνησαν οἱ γυναῖκες ἐνῶ ἀκόμη ἦταν σκοτεινά καί ἔφθασαν στόν τάφο μέ τήν ἀνατολή περίπου. Τά καταλύματά τους, στήν Ἱερουσαλήμ ἤ τή Βηθανία, ἀπό ὅπου ξεκίνησαν, θά ἀπεῖχαν δύο ἤ τρία χιλιόμετρα ἤ καί περισσότερο ἀπό τόν τάφο. *«Ἄγγελος Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ... ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ* (τοῦ λίθου)*»* (Ματθαῖος). *«Εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον»* (Μᾶρκος). *«Ἰδοὺ δύο ἄνδρες ἐστάθησαν ἔμπροσθεν αὐτῶν μὲ ἱμάτια ἀστράπτοντα»* (Λουκᾶς). Ἡ δέ Μαρία... βλέπει δύο ἀγγέλους μέ λευκά καθημένους (Ἰωάννης). Οἱ διαφορετικές αὐτές ἐκφράσεις σημαίνουν ἁπλῶς καί μόνο ὅτι οἱ ἄγγελοι, μέ μορφή ἀνθρώπων, περίμεναν ἔξω ἀπό τόν τάφο νά χαιρετήσουν τίς γυναῖκες. Ὕστερα τίς ὡδήγησαν μέσα στόν τάφο καί τούς ἐξήγησαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἀναστηθῆ. Ἄλλοτε ἦσαν ὁρατοί δύο καί ἄλλοτε ἕνας. Ἀσφαλῶς μυριάδες ἀγγέλων θά *«παρέκυπταν»* ἐκεῖνο τό πρωϊνό στόν τάφο, περιμένοντας νά ὑποδεχθοῦν τόν Ἀναστάντα Σωτῆρα, γιατί ἡ ὥρα ἐκείνη ἦταν ὥρα θριάμβου στά χρονικά τοῦ οὐρανοῦ. Ἄγγελοι θά ἐπιφορτισθοῦν μέ τή γενική ἀνάστασι (Ματθαίου κδ΄, 31. Βλ. σημ. περί τῶν ἀγγέλων ὑπό Ματθαίου δ΄, 11).

«Ἀφοῦ δὲ ἐπέρασε τὸ Σάββατον» (1). Τό Σάββατο, κατά ἀκριβολογία, διαρκοῦσε ἀπό τή μία ὡς τήν ἄλλη δύσι τοῦ ἥλιου. Ἀλλά στήν καθημερινή γλῶσσα, ὅπως ἐδῶ, τό θεωροῦσαν ὅτι κατελάμβανε καί τή νύχτα, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τή συνέχεια τοῦ κειμένου: *«περὶ τὰ χαράγματα τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος»*. Μερικοί νομίζουν ὅτι ἀπό τό ἐδάφιο αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ γυναῖκες ἐπῆγαν στόν τάφο τό Σάββατο τό βράδυ, καί μετά, ξανά τήν Κυριακή τό πρωΐ.

«Σεισμὸς μέγας» (2). Σεισμός ἔγινε καί μόλις ξεψύχησε ὁ Ἰησοῦς πάνω στόν Σταυρό (Ματθαίου κζ΄, 51). Τό ἴδιο καί κατά τήν παράδοσι τοῦ Νόμου πάνω στό βουνό Σινᾶ (Ἐξόδου ιθ΄, 16, 18). Πρόκειται γιά ἕνα ἀπό τούς τρόπους πού χρησιμοποιεῖ ὁ Θεός, γιά νά ἐλκύσει τήν προσοχή μας πάνω σέ σημαντικά γεγονότα.

β΄. Ὁ Χριστός ἐμφανίζεται στίς γυναῖκες
Κεφάλαιο κη΄, 9 - 10.

Ὅπως συμπεραίνουμε ἀπό τίς ἀφηγήσεις τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν, ἀνάμεσα στά ἐδάφια 8 καί 9 οἱ γυναῖκες ἀνήγγειλαν στούς μαθητές τήν εἴδησι τῆς Ἀναστάσεως, καί ξαναγύρισαν πίσω στόν τάφο. Στό ἀναμεταξύ αὐτό, ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης εἶχαν τρέξει στόν τάφο καί εἶχαν φύγει, καί ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή προηγουμένη τῶν ἄλλων γυναικῶν ἔφθασε μόνη στόν τάφο. Τότε παρουσιάσθηκε

σ᾽ αὐτή ὁ Ἀναστάς Χριστός. Λίγο ἀργότερα στίς ἄλλες γυναῖκες (βλ. τή *«Χρονολογική τάξι τῶν γεγονότων»* ὑπό Μάρκου ιστ΄). Ἔτσι, οἱ δύο πρῶτες ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ ἦταν σέ γυναῖκες. Διά τῆς γυναικός ἦρθε στόν κόσμο ἡ ἁμαρτία, καί διά τῆς γυναικός, χωρίς τή βοήθεια τοῦ ἀνδρός, ἦρθε ὁ Σωτήρας. Καί ὁ νικητής Λυτρωτής σέ γυναῖκα ἐμφανίσθηκε γιά πρώτη φορά μετά τή νίκη, μέ τήν ὁποία ἐνίκησε τήν ἁμαρτία. *«Διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν»* (10). Περίμεναν μιά βδομάδα, ὡς τό τέλος τῆς διάρκειας τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, πρίν νά γυρίσουν πίσω στή Γαλιλαία.

γ΄. Ἡ Φρουρά δωροδοκεῖται
Κεφάλαιο κη΄, 11-15.

Εἶχε τοποθετηθῆ στόν τάφο μέ αἴτησι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Μεγάλου Συνεδρίου καί σάν προληπτικό μέτρο κατά ἐνδεχομένης κλοπῆς τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ. Τρομοκρατημένοι ἀπό τόν σεισμό, τόν ἄγγελο, τήν ἀπουσία τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τόν τάφο, ἔτρεξαν νά ἀναφέρουν στό Συνέδριο. Τό Συνέδριο τούς ἐδωροδόκησε, γιά νά ποῦν ὅτι ἀποκοιμήθηκαν -παράπτωμα πού ἐτιμωρεῖτο μέ θάνατο- καί τούς ὑποσχέθηκε νά πείση τόν Πιλάτο (μέ δωροδοκία) νά τούς προστατεύση. Αὐτή ἡ γνῶσις τοῦ γεγονότος πού πράγματι εἶχε λάβει χώρα στόν τάφο, κάτι ἔχει ἀσφαλῶς νά κάνη μέ τήν ἐπιστροφή *«πολλοῦ πλήθους»* λίγο ἀργότερα καί σύμφωνα μέ τήν μαρ-

τυρία: *«καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ὑπήκουον τῇ πίστει»* (Πράξεων στ΄, 7).

Τό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίσθηκε στούς δύο (Λουκᾶ κδ΄, 13 - 32).

Καί τήν ἴδια περίπου ὥρα στόν Πέτρο (Λουκᾶ κδ΄, 34).

Τό βράδυ τῆς ἴδιας μέρας στούς Δέκα (Ἰωάννου κ΄, 19-25).

Μιά βδομάδα ἀργότερα στούς Ἕνδεκα, στήν Ἱερουσαλήμ (Ἰωάννου κ΄, 26 - 29).

Κατά τι ἀργότερα στούς Ἑπτά, στή λίμνη τῆς Τιβεριάδος (Ἰωάννου κα΄).

Καί στόν Ἰάκωβο, σέ τόπο καί χρόνο ἄγνωστό μας (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 7).

δ΄. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται στούς Ἕνδεκα
Κεφάλαιο κη΄, 16 -20.

Σέ ἕνα βουνό στή Γαλιλαία, σύμφωνα μέ τήν παραγγελία πού ὁ ἴδιος τούς εἶχε δώσει (κστ΄, 32, κή΄, 7). Πιστεύεται ὅτι αὐτή εἶναι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ κατά τήν ὁποία παρίσταντο *«πεντακόσιοι καὶ ἐπέκεινα ἀδελφοί»* (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 6). Ἡ *«μεγάλη ὑπόσχεσις»* (ιή΄, 20) ἀναφέρεται κατ᾽ οὐσία τέσσερις φορές (βλ. ἐπί Μάρκου ιστ΄, 14 - 18). *«Βαπτίζοντες αὐτούς»* (19) εἶναι ἡ ἐκ μέρους Αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ ἄμεσος «ἐντολή καί καθιέρωσις τοῦ μυστηρίου

τοῦ Χριστιανικοῦ βαπτίσματος (βλ. ἐπί Πράξεων ἡ΄, 36 - 39).

«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι μεθ΄ ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας» (20). Τό πιό ἀγαπητό μας ἀπό ὅλα τά ἐδάφια τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀναστήθηκε, γιά νά μή πεθάνη ποτέ πιά. ΖΗ τώρα καί εἶναι πάντα μαζί μέ τούς δικούς Του, ὁδηγώντας τους καί προστατεύοντάς τους μέ τή δύναμί Του.

Ὄχι ἁπλῶς ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν λεγεώνων τῶν ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων. Ὑπάρχει ἕνας τέτοιος ἀρχιστράτηγος. Πιστεύομε στήν ὕπαρξι τῶν ἀγγέλων, καί τῶν ἀγγέλων φυλάκων. Ἀλλά κάτι ἀκόμα πιό πολύ. Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Βασιληάς τῶν δυνάμεων τοῦ οὐρανοῦ ἐνδιαφέρεται προσωπικά καί βρίσκεται προσωπικά μαζί μέ τόν καθένα ἀπό τούς δικούς Του *«πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»*. Δέν μποροῦμε νά καταλάβουμε, πῶς ἕνα καί τό ἴδιο Πρόσωπο εἶναι δυνατό νά βρίσκεται συγχρόνως μαζί μέ ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια πρόσωπα. Ἀλλά τό Πρόσωπο αὐτό εἶναι ὁ Θεός. Καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός τό εἶπε κατά τόν σαφέστερο δυνατό τρόπο: *«Ἐγὼ εἰμὶ μεθ᾽ ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας»*. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός τό εἶπε αὐτό. Καί ἀπό τό στόμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ποτέ δέν βγῆκε μάταιος λόγος. Δέν μιλοῦσε, γιά νά ἀκούη ἁπλῶς τόν Ἑαυτό Του νά μιλᾶ. Κάτι ἐννοοῦσε, ὅταν εἶπε τά λόγια Του αὐτά, καί πιστεύουμε ὅτι - ὑπό κάποια πραγματική ἔννοια πού ξεπερνᾶ τή δική μας ἀντίληψι - μυστικά, ἀλλά πραγματικά, εἶναι πάντα μαζί

μέ τόν καθένα μας. Δέν Τόν ἐνδιαφέρει τό πόσο ἀδύναμοι, ἀσήμαντοι, ἐξουθενημένοι εἴμαστε, εἶναι ὁ Φίλος μας, ὁ Σύντροφός μας. Ἀόρατος, ἀλλά παρών τώρα, τώρα ἀκριβῶς. Ἀπόψε, ἐνῶ κοιμώμαστε. Αὔριο, ἐνῶ θά εἴμαστε στή δουλειά μας. Μεθαύριο, τήν ἄλλη βδομάδα, τόν ἄλλο χρόνο. Μᾶς ἐπισκιάζει μέσα σέ ὅλη μας τή ζωή. Περπατᾶ δίπλα μας. Παρακολουθεῖ μέ τρυφερό ἐνδιαφέρον κάθε λεπτομέρεια τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς μας. Καί μέ ἀνεξάντλητη ὑπομονή προσπαθεῖ νά μᾶς ἀνεβάση, νά μᾶς ὁδηγήση σέ κάποιο τόπο τῆς *«οἰκίας τοῦ Πατρός Του»*, πού Ἐκεῖνος ἔχει ἑτοιμάσει γιά τόν καθένα μας. Ὅλα αὐτά μοιάζουν μέ ὄμορφο ὄνειρο. Ἀλλά εἶναι ΓΕΓΟΝΟΣ, τό ἕνα βασικό καί θεμελιῶδες γεγονός τῆς ὑπάρξεώς μας.

Μετά ἀπό αὐτή Του τήν ἐμφάνισι, ὁ Ἀναστάς Χριστός ἐμφανίσθηκε ἄλλη μιά φορά (Λουκᾶ κδ΄, 44 - 51).

ΗΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
ΙC ΧC

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

(Κατά Μᾶρκον κεφάλαιον ιστ΄)

Κείμενο

«Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωΐ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ᾽ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ. Ἀναστὰς δὲ πρωΐ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ᾽ ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι. κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ᾽ αὐτῆς, ἠπίστησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. Κἀκεῖνοι

ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν. Ὁ μὲν οὖν Κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. Ἀμήν.»

Μετάφραση

«Ὅταν πέρασε τό Σάββατο, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί ἡ Μαρία ὁ μητέρα τοῦ Ἰακώβου, καί ἡ Σαλώμη, ἀγόρασαν ἀρώματα, γιά νά πᾶνε ν' ἀλείψουν τό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Καί πολύ πρωί τήν ἐπόμενη μέρα μετά τό Σάββατο, μόλις ἀνέτειλε ὁ ἥλιος, ἦρθαν στό μνῆμα. Ἔλεγαν μεταξύ τους: «Ποιός θά μᾶς κυλήσει τήν πέτρα ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ μνήματος;» Γιατί ἦταν πάρα πολύ μεγάλη. Μόλις ὅμως κοίταξαν πρός

τά κεῖ, παρατήρησαν ὅτι ἡ πέτρα εἶχε κυλήσει ἀπό τόν τόπο της. Μόλις μπῆκαν στό μνῆμα, εἶδαν ἕνα νεαρό μέ λευκή στολή νά κάθεται στά δεξιά, καί τρόμαξαν. Αὐτός ὅμως τούς εἶπε: «Μήν τρομάζετε. Ψάχνετε γιά τόν Ἰησοῦ ἀπό τήν Ναζαρέτ, τό σταυρωμένο. Ἀναστήθηκε. Δέν εἶναι ἐδῶ. Νά καί τό μέρος ὅπου τόν εἶχαν βάλει. Πηγαίνετε τώρα καί πεῖτε στούς μαθητές του καί στόν Πέτρο: "πηγαίνει πρίν ἀπό σᾶς στήν Γαλιλαία καί σᾶς περιμένει· ἐκεῖ θά τόν δεῖτε, ὅπως σᾶς τό εἶπε". Αὐτές βγῆκαν κι ἔφυγαν ἀπό τό μνῆμα γεμάτες τρόμο καί δέος καί σέ κανέναν δέν εἶπαν τίποτε, γιατί ἦταν φοβισμένες. Μετά τήν ἀνάστασή του ὁ Ἰησοῦς, τό πρωί τῆς Κυριακῆς, ἐμφανίστηκε πρῶτα στή Μαρία τή Μαγδαληνή, τήν ὁποία εἶχε θεραπεύσει ἀπό ἑπτά δαιμόνια. Ἐκείνη πῆγε καί τό εἶπε στούς μαθητές, πού ἦταν λυπημένοι κι ἔκλαιγαν. Αὐτοί ὅμως, ὅταν ἄκουσαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ζεῖ καί τόν εἶδε ἡ Μαρία, δέν τήν πίστεψαν. Κατόπιν ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίστηκε μέ διαφορετική μορφή σέ δύο ἀπ' αὐτούς, καθώς περπατοῦσαν καί πήγαιναν ἔξω στά χωράφια. Ἐκεῖνοι πῆγαν καί τό διηγήθηκαν στούς ὑπόλοιπους ἀλλά οὔτε κι αὐτούς τούς πίστεψαν. Τέλος, ἐμφανίστηκε ὁ Ἰησοῦς στούς ἕντεκα μαθητές καθώς ἔτρωγαν. Καί τούς ἐπέπληξε γιατί ἀμφέβαλλαν κι ἐπέμεναν νά μήν πιστεύουν αὐτούς πού τόν εἶδαν ἀναστημένο. Μετά τούς εἶπε: «Πορευθεῖτε σ' ὁλόκληρο τόν κόσμο καί διακηρύξτε τό χαρμόσυνο μήνυμα σ' ὅλη τήν κτίση. Ὅποιος πιστέψει καί βαφτιστεῖ θά σωθεῖ·

ὅποιος δέν πιστέψει θά καταδικαστεῖ. Νά καί τά θαύματα πού θά κάνουν ὅποιοι πιστέψουν: Μέ τήν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματός μου θά διώχνουν δαιμόνια, θά μιλοῦν νέες γλῶσσες. Κι ἄν παίρνουν φίδι στά χέρια τους ἤ πίνουν κάτι δηλητηριῶδες δέ θά παθαίνουν τίποτε· θά βάζουν τά χέρια τους πάνω σέ ἀρρώστους καί θά τούς θεραπεύουν».

Ἀφοῦ τούς εἶπε αὐτά ὁ Κύριος, ἀναλήφθηκε στόν οὐρανό καί κάθισε στά δεξιά τοῦ Θεοῦ. Οἱ μαθητές τότε ἔφυγαν καί ἔφεραν τό χριστιανικό μήνυμα παντοῦ· κι ὁ Κύριος συνεργοῦσε μαζί τους κι ἐπιβεβαίωνε τό κήρυγμά τους μέ τά θαύματα πού τό συνόδευαν. Ἀμήν.»

Σχολιάζουμε κατά παραγράφους τίς πληροφορίες τοῦ Εὐαγγελιστῆ γιά τά συμβάντα.

α΄. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν γυναικῶν στόν τάφο
Κεφάλαιο ιστ΄, 1-8

Σημείωσι ἐπί Ματθαῖον κη΄, 1-8, (βλ. σελ. 11-13).

«Καί πρός τόν Πέτρον» (7). Ὁ Πέτρος, πικραμένος καί ταπεινωμένος ἀπό τήν ἄρνησί του, θά θεωροῦσε χωρίς ἀμφιβολία τόν ἑαυτό του ἀποκλειόμενο ἀπό τήν πρόσκλησι τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, ἄν ὁ ἄγγελος δέν τόν ἀνέφερε εἰδικά στό μήνυμά του. Τί περίσσευμα χάριτος αὐτή ἡ εἰδική μνεία τοῦ Πέτρου ἀπό τόν Ἀναστάντα Ἰησοῦ. Ἀργότερα, τήν ἴδια κείνη μέρα, ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίσθηκε στόν Πέτρο (Λουκᾶ κδ΄, 34).

Καί τό τί συνέβηκε κατά τή συνάντησί τους αὐτή, μόνο νά τό ὑποθέσουμε μποροῦμε: καυτά δάκρυα, ἀνείπωτη ντροπή, τρυφερή ἀγάπη, καί ὕστερα συγχώρησις. Ἐπισφραγίσθηκε ἔτσι μιά ἀφιέρωσις πού ποτέ πιά δέν διακόπηκε, καί ἄνθεξε καί σ' αὐτή τή δοκιμασία τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Πέτρου (βλ. περαιτέρω ὑπό Ἰωάννου, κα΄, 15-19).

Οἱ γυναῖκες ἔτρεξαν νά ποῦν τά συνταρακτικά νέα στούς μαθητές. Καί ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης ἦλθαν τρεχάτοι στόν τάφο (Ἰωάννου κ΄, 3-10).

β΄. Τά 12 τελευταῖα ἐδάφια τοῦ Μάρκου Κεφάλαιο ιστ΄, 9 - 20.

Λείπουν τά ἐδάφια αὐτά ἀπό τά κείμενα τῶν Σιναϊτικοῦ καὶ Βατικανοῦ κωδίκων, ἀλλά νωρίς σχετικῶς ἀναγνωρίσθηκαν σάν γνήσιο μέρος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Μάρκου. Εἰκάζεται ὅτι ἡ τελευταία σελίδα τοῦ πρωτοτύπου ἐχάθηκε κάποτε, καί συμπληρώθηκε ἀργότερα. Τό ἐδάφιο 8 ἄλλωστε δέν φαίνεται κατάλληλο γιά νά ἐτελείωσε μέ αὐτό ὁ Μᾶρκος τό Εὐαγγέλιό του.

Στό τμῆμα αὐτό τοῦ κεφαλαίου ιστ΄, 9-11 περιέχονται: Ἐμφάνισις τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ στή Μαρία τή Μαγδαληνή. - Βλ. ὑπό Ἰωάννου κ΄, 11 - 18, (βλ. σελ. 48-49). Καί στίς ἄλλες γυναῖκες (Ματθαίου κη΄, 9 - 10), (βλ. σελ. 13-14). Καί στούς Δύο (Μάρκου ιστ΄, 12-13). Βλ. ὑπό Λουκᾶ κδ΄, 13 - 32, (βλ. σελ. 37).

γ΄. Ἡ ἐμφάνισίς Του στούς Ἕνδεκα
Κεφάλαιο ιστ΄, 14-18.

Τήν ἀναφέρουν ἐπίσης οἱ Λουκᾶς κδ΄, 33 - 43 καί Ἰωάννης κ΄, 19 - 25 (βλ. τά χωρία αὐτά). Τήν τελευταία Του ἐντολή πρός τούς μαθητές Του - «*ὑπάγετε εἰς ὅλον τόν κόσμον καί κηρύξατε τό εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τήν κτίσιν*» (ἐδ. 15 - 16) - φαίνεται νά τήν ἔδωκε ὁ Ἀναστάς Κύριος κατά τήν ἐμφάνισί Του αὐτή στούς Ἕνδεκα. Πιθανόν ὅμως, τά λόγια αὐτά τοῦ Μάρκου νά ἀποτελοῦν περίληψι ἁπλῶς τῶν τελικῶν ὁδηγιῶν πού ξανά καί ξανά τούς εἶχε δώσει ὁ Ἀναστάς Χριστός, κατά τίς 40 μέρες τῆς μετά τήν Ἀνάστασι διακονίας Του. Ἡ ἐντολή αὐτή ἀναφέρεται κατ' οὐσία μέσα στά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης:

Ἐδῶ, σέ σχέσι μέ τήν πρώτη Του ἐμφάνισι στούς Ἕνδεκα.

Πάλι, κατά τήν ἐμφάνισί Του στή Γαλιλαία (Ματθαίου κη΄, 18-20).

Ξανά, κατά τήν τελική Του ἐμφάνισι στήν Ἱερουσαλήμ (Λουκᾶ κδ΄, 47).

Καί, κατά τήν Ἀνάληψί Του (Πράξεων α΄, 8). Βλέπετε παρατηρήσεις ἐπί τῶν χωρίων αὐτῶν.

Ἡ θαυματουργική δύναμις πού τούς ἐδόθηκε, ἀποτελοῦσε τή θεία ἐπιβεβαίωσι τῆς ἀποστολῆς πού τούς εἶχε ἀνατεθῆ: νά ἱδρύσουν τήν Ἐκκλησία (βλ. ὑπό Πράξεων 3).

Ἀνάμεσα στά ἐδάφια 18 καί 19 μεσολαβοῦν 40 μέρες, κατά τίς ὁποῖες:

Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται στούς Ἕνδεκα, μιά ἑβδομάδα ἀργότερα (Ἰωάννου κ΄, 26 -31).

Καί στούς Ἑπτά, κοντά στή Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας (Ἰωάννου κα΄).

Καί στούς Ἕνδεκα, στή Γαλιλαία, μαζί μέ τούς πεντακοσίους (;), (Ματθαίου κή΄, 16 - 20).

Καί στόν Ἰάκωβο (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 7). Ἄγνωστος ὁ χρόνος καί τόπος τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς. Ἐπίσης δέν εἶναι γνωστό σέ ποιόν Ἰάκωβο ἐμφανίσθηκε ὁ Χριστός ἀλλά γενικῶς ὑποτίθεται ὅτι πρόκειται γιά τόν Ἰάκωβο τόν ἀδελφό τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἀργότερα ὁ κύριος προεστώς τῆς Ἐκκλησίας στήν Ἰουδαία, καί ὁ ὁποῖος ἔγραψε τήν ὁμώνυμη ἐπιστολή.

Καί ἀκολουθεῖ ἡ τελική ἐμφάνισις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ στήν Ἱερουσαλήμ (Λουκᾶ κδ΄, 44- 49, Πράξεων α΄, 3 - 8).

δ΄. Ἡ ἀνάληψις τοῦ Κυρίου στόν οὐρανό. Κεφάλαιο ιστ΄, 19 -20.

Βλ. ὑπό Λουκ. κδ΄, 44 - 53, (βλ. σελ. 39).

Χρονολογική σειρά τῶν γεγονότων τοῦ πρωϊνοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ

Δέν εἶναι εὔκολο ἔργο ἡ συναρμολόγηση τῶν ἀφηγήσεων τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπό τούς τέσσερις Εὐαγγελιστές. Μέσα σέ

λίγες φράσεις περιλαμβάνονται γενικεύσεις πολλῶν λεπτομερειῶν. Τά Εὐαγγέλια δέν μᾶς λέγουν ὅλα τά ἐπεισόδια, μέ τή χρονολογική τάξη πού συνέβηκαν.

Ἄς μή ξεχνοῦμε ὅτι ὑπῆρχαν διάφορες ὁμάδες μαθητῶν, πού βρίσκονταν σέ διάφορα μέρη, πήγαιναν στόν τάφο χωριστά, καί δέν περίμεναν νά ἀναστηθεῖ ὁ Χριστός (Λουκᾶ κδ΄ καί Ἰωάννου κ΄), ἀλλά ἀντιθέτως ἐπήγαιναν στόν τάφο γιά νά συμπληρώσουν τίς ἐπιβαλλόμενες ἀπό τήν τηρουμένη Ἰουδαϊκή διαδικασία προετοιμασίες τοῦ σώματός Του μέ σκοπό τήν ὁριστική ταφή Του.

Ἡ πρώτη ἀτένιση τοῦ ἀδειανοῦ τάφου καί ἡ ἀναγγελία τῶν ἀγγέλων ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἀναστηθεῖ, εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα μεγάλη ἔξαψη (Μάρκου ιστ΄, 8).

Πηγαινοέρχονται γιά νά ἀναγγείλουν τό μεγάλο γεγονός καί στούς ἄλλους, ἐνῶ στίς καρδιές τους ἐναλλάσσονται ἡ χαρά μέ τόν φόβο, ἡ ἀγωνία μέ τήν ἔκπληξη καί τήν ἀμηχανία (Μάρκου ιστ΄, 6-8).

Ἀσφαλῶς, συνέβηκαν πολλά πού δέν ἀναφέρονται στίς ἀφηγήσεις τῶν Εὐαγγελίων. Καί ἀπό αὐτά πού ἀναφέρονται, ὁ ἕνας συγγραφέας γράφει τό ἕνα καί ὁ ἄλλος τό ἄλλο. Ὁ ἕνας μᾶς δίνει μέ μιά μόνο πρόταση λόγου, ἐκεῖνο πού ὁ ἄλλος ἀφηγεῖται μέ λεπτομέρειες. Μερικοί κάτω ἀπό μιά γενική ἔκφραση καλύπτουν πολλά ἐπεισόδια. Καί κανείς δέν ἐπιχειρεῖ νά δώσει μιά πλήρη καί λεπτομερή ἐξιστόρηση ὅλων τῶν γεγονότων.

Ὑπάρχουν περισσότεροι τοῦ ἑνός τρόποι, μέ τούς ὁποίους μποροῦν νά ἐναρμονισθοῦν οἱ εὐαγγελικές

ἀφηγήσεις. Ἡ ταξινόμηση πού ἀκολουθεῖ ἄν καί ὄχι, ἀνεπιφύλακτη, εἶναι αὐτή πού γίνεται γενικῶς δεκτή.

1. Μέ τό πρῶτο χάραγμα τῆς αὐγῆς, δύο ἤ περισσότερες ὁμάδες γυναικῶν ξεκινώντας ἀπό τά καταλύματά τους στήν Ἱερουσαλήμ ἤ τήν Βηθανία, κάπου δύο ἤ τρία χιλιόμετρα ἀπόσταση, προχωροῦν πάνω στόν μισοσκότεινο δρόμο πρός τόν τάφο (Ματθαίου κή΄, 1 καί ἑξῆς).

2. Ἦταν περίπου τήν ἴδια αὐτή ὥρα, πού ὁ Κύριος ἔβγαινε ἀπό τόν τάφο μέ τή συνοδεία τῶν ἀγγέλων πού ἀποκύλησαν τόν λίθο καί μέ ἐπιμέλεια δίπλωσαν τά σάβανα (Ἰωάννου κ΄, 7).

3. Στό μεταξύ οἱ φρουροί, τρομοκρατημένοι καί θαμπωμένοι, ἔφυγαν γιά νά ποῦν τό νέο στούς Ἀρχιερεῖς, πού τούς εἶχαν τοποθετήσει ἐκεῖ (Ματθαίου κή΄, 11-15).

4. Μέ τήν ἀνατολή, ἐνῶ οἱ γυναῖκες πλησίαζαν στόν τάφο, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, πού εἶχε προηγηθεῖ τῶν ἄλλων γυναικῶν, βλέποντας τόν τάφο ἄδειο, χωρίς ὅμως νά δεῖ καί τόν ἄγγελο, καί χωρίς νά ἀκούσει τό μήνυμά του, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀναστήθηκε (Ἰωάννου κ΄, 13, 15), γυρίζει πίσω τρέχοντας γιά νά ἀναγγείλει τά νέα στόν Πέτρο καί τόν Ἰωάννη.

5. Οἱ ἄλλες γυναῖκες πλησιάζουν στόν τάφο. Βλέπουν καί ἀκούουν τούς ἀγγέλους. Καί φεύγουν τρεχάτες ἀπό ἄλλο δρόμο, γιά νά μεταδώσουν τήν εἴδηση στήν ὁμάδα τῶν δώδεκα μαθητῶν (Ματθαίου κή΄, 8).

6. Αὐτή περίπου τήν ὥρα, οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καί Ἰωάννης φθάνουν στόν τάφο. Μπαίνουν καί βλέπουν τά ἄδεια σάβανα. Φεύγουν, ὁ Ἰωάννης πεισμένος ὁ Πέτρος διστακτικός (Ἰωάννου κ΄, 3-9).

7. Στό μεταξύ, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή τρέχοντας πίσω ἀπό τόν Πέτρο καί τόν Ἰωάννη, ἔρχεται καί πάλι στόν τάφο, καί κάθεται μόνη ἐκεῖ κλαίγοντας. Τότε βλέπει τούς ἀγγέλους, καί ὕστερα τῆς ἐμφανίζεται καί Αὐτός ὁ Ἰησοῦς (Ἰωάννου κ΄, 11 καί ἑξῆς).

8. Λίγο ἀργότερα, ὁ Ἀναστάς Ἰησοῦς ἐμφανίζεται στίς ἄλλες γυναῖκες, ἐνῶ ἀκόμα πηγαίνουν νά ἀναγγείλουν τό γεγονός στούς μαθητές, ἤ ἐνῶ ἀφοῦ τό εἶπαν στούς μαθητές, ἐπιστρέφουν καί πάλι στόν τάφο (Ματθαίου κή΄, 5-10).

Ὅλα αὐτά συνέβηκαν κατά πᾶσαν πιθανότητα μέσα σέ λιγώτερο ἀπό μιά ὥρα.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

(Κατά Λουκᾶν κεφάλαιο κδ΄)

Κείμενο

«Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καί τινες σὺν αὐταῖς. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις. ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν εἶπον πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ᾽ ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. Ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία Ἰακώβου καὶ οἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἳ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα, καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός. Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμα-

ούς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες καί ἐστε σκυθρωποί; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν· σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ᾽ οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται! οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γρα-

φαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι· καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες· μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους· οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς Ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως καὶ ὤφθη Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου, καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. εἶπε

δὲ αὐτοῖς· οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτω γέγραπται καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. ὑμεῖς δέ ἐστε μάρτυρες τούτων. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἰερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν.»

Μετάφραση

«Τήν ἑπομένη, ὅμως, ἡμέρα μετά τό Σάββατο, ἀπό τά βαθιά χαράματα ἦρθαν οἱ γυναῖκες στόν τάφο ἔχοντας τά ἀρώματα πού εἶχαν ἑτοιμάσει· ἦρθαν καί μερικές ἄλλες μαζί τους. Βρῆκαν τότε τήν πέτρα κυλισμένη ἀπό τό μνῆμα καί, ὅταν μπῆκαν σ' αὐτό, δέ βρῆκαν τό σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Καθώς ἀπο-

ροῦσαν γι' αὐτό, φάνηκαν μπροστά τους δύο ἄντρες μέ ἀστραφτερές στολές. Κι ἐνῶ κατατρομαγμένες εἶχαν σκυμμένο τό πρόσωπό τους πρός τή γῆ, τίς ρώτησαν: "Τί ζητᾶτε τόν ζωντανό ἀνάμεσα στούς νεκρούς; Δέν εἶναι ἐδῶ, ἀναστήθηκε! θυμηθεῖτε τί σᾶς εἶπε, ὅταν ἀκόμα ἦταν στή Γαλιλαία. Σᾶς εἶπε ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου πρέπει νά παραδοθεῖ στά χέρια τῶν ἐχθρῶν του Θεοῦ, νά σταυρωθεῖ καί τήν τρίτη ἡμέρα ν' ἀναστηθεῖ». Θυμήθηκαν τότε τά λόγια του. Ἐπέστρεψαν ἀπ' τό μνῆμα καί ἀνάγγειλαν ὅλα αὐτά στούς ἕντεκα μαθητές καί σ' ὅλους τους ἄλλους. Αὐτές πού τά ἔλεγαν αὐτά στούς ἀποστόλους ἦταν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἡ Ἰωάννα, ἡ Μαρία ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου καί οἱ ὑπόλοιπες πού ἦταν μαζί τους. Τά λόγια αὐτά τούς φάνηκαν σάν φλυαρίες καί δέν τίς πίστευαν. Ὁ Πέτρος ὅμως σηκώθηκε κι ἔτρεξε στό μνῆμα. Ὅταν ἔσκυψε, εἶδε τά σάβανα μόνα καί γύρισε σπίτι τοῦ γεμάτος ἀπορία γι' αὐτό πού ἔγινε. Τήν ἴδια μέρα, δύο ἀπό τούς μαθητές τοῦ πήγαιναν σ' ἕνα χωριό πού ἀπέχει ἑξήντα στάδια ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ καί λέγεται Ἐμμαούς. Αὐτοί μιλοῦσαν μεταξύ τους γιά ὅλα αὐτά πού συνέβησαν. Καθώς μιλοῦσαν καί συζητοῦσαν, τούς πλησίασε ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς καί βάδιζε μαζί τους. Τά μάτια τούς ὅμως ἐμποδίζονταν, ἔτσι πού νά μήν τόν ἀναγνωρίζουν. Ὁ Ἰησοῦς τούς ρώτησε: «Γιά ποιό ζήτημα μιλᾶτε μεταξύ σας τόσο ἔντονα καθώς περπατᾶτε καί εἶστε σκυθρωποί;» Ὁ ἕνας, πού τόν ἔλεγαν Κλεόπα, τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ἐσύ μονάχος ζεῖς στήν Ἱερουσαλήμ καί δέν ἔμαθες

τά ὅσα ἔγιναν ἐκεῖ αὐτές τίς μέρες;» Κι ἐκεῖνος τούς ρώτησε: «Ποιά;» Αὐτοί τοῦ εἶπαν: «Αὐτά μέ τόν Ἰησοῦ ἀπό τήν Ναζαρέτ, πού ἦταν προφήτης δυνατός καί σέ ἔργα καί σέ λόγια μπροστά στό Θεό καί σ' ὁλόκληρο τό λαό, καί πῶς τόν παρέδωσαν οἱ ἀρχιερεῖς καί οἱ ἄρχοντές μας νά καταδικαστεῖ σέ θάνατο καί τόν σταύρωσαν. Ἐμεῖς ἐλπίζαμε πώς αὐτός εἶναι ἐκεῖνος πού ἔμελλε νά ἐλευθερώσει τό λαό Ἰσραήλ. Ἀντίθετα ὅμως, εἶναι ἡ τρίτη μέρα σήμερα ἀπό τότε πού ἔγιναν αὐτά καί δέ συνέβη τίποτα. Ἐπιπλέον, καί μερικές γυναῖκες ἀπό τόν κύκλο μας μᾶς ἀνα-στάτωσαν. Ὅταν πῆγαν πρωί πρωί στόν τάφο καί δέ βρῆκαν τό σῶμα του, ἦρθαν καί μᾶς ἔλεγαν ὅτι εἶ-δαν ὀπτασία ἀγγέλων, οἱ ὁποῖοι εἶπαν ὅτι αὐτός ζεῖ. Τότε μερικοί ἀπό τούς δικούς μας πῆγαν στό μνῆμα καί διαπίστωσαν τό ἴδιο πού εἶπαν καί οἱ γυναῖκες, αὐτόν ὅμως δέν τόν εἶδαν». Τότε ὁ Ἰησοῦς τούς εἶπε: «Ἀνόητοι, πού ἡ καρδιά σᾶς ἀργεῖ νά πιστέψει σέ ὅλα ὅσα εἶπαν οἱ προφῆτες. Αὐτά δέν ἔπρεπε νά πάθει ὁ Μεσσίας καί νά δοξαστεῖ;» Καί ἀρχίζοντας ἀπό τά βιβλία τοῦ Μωυσῆ καί ὅλων τῶν προφητῶν, τούς ἐξήγησε ὅσα ἀναφέρονταν σ' ὅλες τίς Γραφές γιά τόν ἑαυτό του. Ὅταν πλησίασαν στό χωριό πού πήγαιναν, αὐτός προσποιήθηκε πώς πηγαίνει πιό μα-κριά. Ἐκεῖνοι ὅμως τόν πίεζαν καί τοῦ ἔλεγαν: «Μεῖ-νε μαζί μας, γιατί πλησίασε τό βράδυ καί ἡ μέρα ἤδη τελειώνει». Μπῆκε λοιπόν στό χωριό γιά νά μείνει μαζί τους. Τήν ὥρα πού κάθισε μαζί μ' αὐτούς γιά φαγητό, πῆρε τό ψωμί, τό εὐλόγησε καί, ἀφοῦ τό

ἔκοψε σέ κομμάτια, τούς ἔδωσε. Ἀνοίχτηκαν τότε τά μάτια τους καί κατάλαβαν ποιός εἶναι. Αὐτός ὅμως ἔγινε ἄφαντος. Εἶπαν τότε μεταξύ τους: «Ἡ καρδιά μας δέν ἔκαιγε μέσα μας καθώς μᾶς μιλοῦσε στό δρόμο καί μᾶς ἑρμήνευε τίς Γραφές;» Τήν ἴδια ὥρα σηκώθηκαν καί γύρισαν στήν Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ βρῆκαν συγκεντρωμένους τούς ἕντεκα μαθητές καί ὅσους ἦταν μαζί τους, πού ἔλεγαν ὅτι πραγματικά ἀναστήθηκε ὁ Κύριος καί φανερώθηκε στό Σίμωνα. καί αὐτοί ἐξηγοῦσαν ὅσα τούς συνέβησαν στό δρόμο καί πῶς τόν ἀναγνώρισαν ὅταν τεμάχιζε τό ψωμί. Ἐνῶ ἔλεγαν αὐτά, ὁ Ἰησοῦς στάθηκε ἀνάμεσά τους καί τούς λέει: «Εἰρήνη σ' ἐσᾶς!» Ἀπό τήν ταραχή καί τό φόβο νόμιζαν ὅτι ἔβλεπαν φάντασμα. Ἐκεῖνος τούς εἶπε: «Γιατί εἶστε τρομαγμένοι καί γιατί γεννιοῦνται στήν καρδιά σᾶς ἀμφιβολίες; Κοιτάξτε τά χέρια μου καί τά πόδια μου γιά νά βεβαιωθεῖτε ὅτι εἶμαι ἐγώ ὁ ἴδιος. Ψηλαφίστε μέ καί δεῖτε· ἕνα φάντασμα δέν ἔχει σάρκα καί ὀστᾶ, ὅπως βλέπετε πώς ἔχω ἐγώ». Καί λέγοντας αὐτά τούς ἔδειξε τά χέρια καί τά πόδια του. Καθώς αὐτοί ἀπό τή χαρά καί τήν ἔκπληξή τους δέν πίστευαν στά μάτια τους, τούς ρώτησε ὁ Ἰησοῦς: «Ἔχετε τίποτε φαγώσιμο;» Αὐτοί τότε τοῦ ἔδωσαν ἕνα κομμάτι ψητό ψάρι καί ἕνα κομμάτι κηρήθρα μέ μέλι. Τά πῆρε καί τά ἔφαγε μπροστά τους. Ὕστερα τούς εἶπε: «Αὐτά ἐννοοῦσα μέ τά λόγια πού σᾶς ἔλεγα ὅταν ἤμουν ἀκόμα μαζί σας, ὅτι δηλαδή πρέπει νά ἐκπληρωθοῦν ὅλα ὅσα εἶναι γραμμένα γιά μένα στό νόμο τοῦ Μωυσῆ, στούς

προφῆτες καί στούς Ψαλμούς». Τότε τούς φώτισε τό νοῦ, γιά νά καταλαβαίνουν τίς Γραφές, καί τούς εἶπε: «Οἱ Γραφές λένε ὅτι ἔτσι ἔπρεπε νά γίνει, καί ἔτσι ἔπρεπε νά πάθει ὁ Μεσσίας, ν' ἀναστηθεῖ ἀπό τούς νεκρούς τήν τρίτη μέρα καί νά κηρυχτεῖ στό ὄνομά του μετάνοια καί ἄφεση ἁμαρτιῶν σ' ὅλα τά ἔθνη, ἀρχίζοντας ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ. Ἐσεῖς εἶστε μάρτυρες ὅλων αὐτῶν. Κι ἐγώ θά σᾶς στείλω αὐτό πού σᾶς ὑποσχέθηκε ὁ Πατέρας μου. Ἐσεῖς καθίστε στήν Ἱερουσαλήμ ὡσότου ὁ Θεός σᾶς ὁπλίσει μέ τήν δύναμή του». Κατόπιν τούς ὁδήγησε ἔξω ἀπό τήν πόλη ὡς τή Βηθανία, σήκωσε τά χέρια του καί τούς εὐλόγησε. Καθώς τούς εὐλογοῦσε, ἄρχισε ν' ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτούς καί ν' ἀνεβαίνει στόν οὐρανό. Αὐτοί τότε, ἀφοῦ τόν προσκύνησαν, γύρισαν στήν Ἱερουσαλήμ μέ μεγάλη χαρά καί ἔμεναν συνεχῶς στό ναό ὑμνολογώντας καί δοξολογώντας τό Θεό. Ἀμήν.»

Ἀκολουθεῖ ὁ σχολιασμός τῶν πληροφοριῶν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ κατά παράγραφον.

α΄. Οἱ γυναῖκες στόν τάφο. Κεφάλαιο κδ΄, 1-10.

Βλ. ἐπί Ματθαίου κη΄, 1 - 8, (βλ. σελ. 11-13).

β΄. Ὁ Πέτρος τρέχει στόν τάφο. Κεφάλαιο κδ΄, 11 - 12.

Βλ. ἐπί Ἰωάννου κ΄, 3 - 10, (βλ. σελ. 48).

γ΄. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται στούς δύο. Κεφάλαιο κδ΄, 13 -32.

Τήν ἐμφάνισι αὐτή τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ τήν ἀναφέρει καί ὁ Μᾶρκος ιστ΄, 12 - 13. Ἔγινε, καθώς οἱ δυό μαθητές ἐπήγαιναν πρός τήν Ἐμμαούς. Γιά τήν Ἐμμαούς, πιστεύεται ὅτι βρισκόταν στόν δρόμο πρός τήν Ἰόππη, κάπου 10 χιλιόμετρα βορειοδυτικά τῆς Ἱερουσαλήμ καί δύο ἤ τριῶν ὡρῶν ὁδοιπορία. Πιθανόν νά ἦταν ὁ τόπος τῶν δυό αὐτῶν μαθητῶν, ὁ ἕνας ἀπό τούς ὁποίους ἦταν ὁ Κλεόπας, καί πού καί οἱ δυό τους θά μᾶς ἦταν ἄγνωστοι, ἄν δέν τούς συνέβαινε ὅ,τι τούς συνέβηκε. Ἡ ἐμφάνισίς Του αὐτή ἔγινε ἀργά τό ἀπόγευμα. Ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἤδη ἐμφανισθῆ στή Μαρία ἐνωρίς τό πρωΐ τῆς ἴδιας αὐτῆς ἡμέρας (Μάρκου ιστ΄, 9- 11, Ἰωάννου κ΄, 11 - 18), καί ἐπίσης στίς ἄλλες γυναῖκες (Ματθαίου κη΄, 9- 10). Ἀλλά αὐτοί οἱ δύο μαθητές εἶχαν μόνο ἀκούσει τήν εἴδησι ὅτι ὁ τάφος εἶχε βρεθῆ ἄδειος, καί ὅτι ἄγγελοι εἶχαν ἀναγγείλει στούς ἐπισκέπτες τοῦ τάφου ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἀναστηθῆ (κδ΄, 22 - 24).

δ΄. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται στόν Πέτρο Κεφάλαιο κδ΄, 33 -35.

Δέν μᾶς λέγουν οἱ Εὐαγγελιστές τό πότε. Κατά πᾶσαν πιθανότητα ἀμέσως πρίν ἤ μετά ἀπό τήν ἐμφάνισί Του στούς δύο ὁδοιπόρους πρός Ἐμμαούς, τό ἀπόγευμα δηλαδή τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ἀνα-

στάσεως. Τό πρωΐ τῆς ἴδιας αὐτῆς ἡμέρας, ὁ Ἀναστάς Χριστός εἶχε διά μέσου τῶν ἀγγέλων καί τῶν γυναικῶν στείλει εἰδικά στόν Πέτρο μήνυμα (Μάρκου ιστ΄, 7, βλ. σελ. 22-23).

ε΄. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται στούς Ἕνδεκα
Κεφάλαιο κδ΄, 36 - 43.

Βλ. ἐπίσης Μάρκου ιστ΄, 14 - 18 (βλ. σελ. 24-25) καί Ἰωάννου κ΄, 19-23, (βλ. σελ. 50). Μέ τή φράσι *«τούς Ἕνδεκα»* (33) ἐννοεῖται ἡ ὁμάδα τῶν μαθητῶν σάν σύνολο. Στήν περίπτωσι ὅμως ἐκείνη οἱ *«Ἕνδεκα»* ἦσαν στήν πραγματικότητα δέκα, γιατί ἔλειπε ὁ Θωμᾶς (Ἰωάννου κ΄, 24). Ἀξιοπρόσεχτη ἡ πεποίθησίς τους (34) πρῶτα σέ σχέσι μέ τήν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου καί ἡ δυσπιστία τους (41) ὕστερα, ἀκόμη καί ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς τούς εἶχε δείξει τά χέρια καί τά πόδια Του. Πίστις καί ἀμφιβολία ἐναλλάσσονται στίς καρδιές τους. Αὐτό πού ἔβλεπαν ἦταν τόσο πολύ χαροποιό πού δέν πίστευαν πιά στά ἴδια τους τά μάτια. Βλ. περαιτέρω σημ. ὑπό Ἰωάννου κ΄, (βλ. σελ. 48-53).

Μιά ἑβδομάδα ἀργότερα, ἐμφανίζεται στούς Ἕνδεκα, στήν Ἱερουσαλήμ, (Ἰωάννου κ΄, 26 - 29).

Μετά, στούς Ἑπτά πάνω στήν ἀκρολιμνιά τῆς θάλασσας τῆς Γαλιλαίας, (Ἰωάννου κα΄).

Πάλι, στούς Ἕνδεκα σέ κάποιο βουνό τῆς Γαλιλαίας, (Ματθαίου κη΄, 16 - 20).

Καί τέλος, στόν Ἰάκωβο, ἄγνωστο ποῦ καί πότε, (Πρός Κορινθίους Α΄, ιε΄, 7).

στ΄. Ἡ τελευταία ἐμφάνισις καί ἡ ἀνάληψίς Του
Κεφάλαιο κδ΄, 44 - 53.

Ἀναφέρονται ἐπίσης ἀπό τόν Μᾶρκο ιστ΄, 19 καί στό βιβλίο τῶν Πράξεων α΄, 3 - 12. Τά ἐδάφια 44 - 49 φαίνονται νά ἀναφέρωνται μᾶλλον στήν τελευταία Του ἐμφάνισι καί ὄχι σέ κείνη πού ἱστορεῖ ὁ Λουκᾶς στά ἀμέσως προηγούμενα ἐδάφια 36 - 43. Γιατί ἐκείνη ἡ ἐμφάνισίς Του ἔλαβε χώραν προφανῶς τό βράδυ τῆς Κυριακῆς, πρώτης ἡμέρας τῆς Ἀναστάσέως, ἐνῶ σέ αὐτή ἐδῶ τήν ἐμφάνισί Του τούς λέει νά καθήσουν στήν Ἱερουσαλήμ (49), γεγονός πού πρέπει νά ἔγινε ἀφοῦ εἶχαν πάει στή Γαλιλαία καί εἶχαν γυρίσει ξανά στήν Ἱερουσαλήμ. Τότε τούς ὡδήγησε ἔξω ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ, στήν ἀγαπημένη Του Βηθανία. Οἱ σαράντα ἡμέρες τῆς μετά τήν Ἀνάστασι διακονίας Του τελείωσαν, ἡ ἀποστολή Του στή γῆ ἐκπληρώθηκε, καί ἀγγελικά ἅρματα Τόν περίμεναν στή Βηθανία, γιά νά φέρουν τόν θριαμβευτή Σωτῆρα στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ.

Ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ.

1. Στή Μαρία τή Μαγδαληνή, Μάρκου ιστ΄, 9-10, νωρίς τό πρωΐ.

2. Στίς ἄλλες γυναῖκες, Ματθαίου κη΄, 9 - 10, νωρίς τό πρωΐ.

3. Στούς δύο, ἐνῶ ἐβάδιζαν πρός τήν Ἐμμαούς, Μάρκου ιστ΄, 12-13, Λουκᾶ κδ΄, 13 - 32.

4. Στόν Πέτρο, Λουκᾶ κδ΄, 34, κάποια ὥρα τῆς ἴδιας αὐτῆς μέρας.

5. Στούς Ἕνδεκα, Μάρκου ιστ΄, 14, Λουκᾶ κδ΄, 36, Ἰωάννου κ΄, 19 τήν ἴδια αὐτή νύχτα.

6. Στούς Ἕνδεκα, Ἰωάννου κ΄, 26 - 31, μιά ἑβδομάδα ἀργότερα, παρόντος τοῦ Θωμᾶ.

7. Στούς Ἑπτά, κοντά στή θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, Ἰωάννου κα΄.

8. Στούς Ἕνδεκα (καί 500;) σέ κάποιο βουνό τῆς Γαλιλαίας, Ματθαίου κη΄, 16 -20.

9. Στόν Ἰάκωβο, Πρός Κορινθίους Α΄, ιε΄, 7, ἄγνωστο ποῦ καί πότε.

10. Τελευταῖα ἐμφάνισις, ἡ Ἀνάληψις. Μάρκου ιστ΄, 19. Λουκᾶ κδ΄, 44. Πράξεων α΄, 3.

Ἀργότερα, ὁ Κύριος κατέβηκε εἰδικά ἀπό τόν οὐρανό γιά νά ἐμφανισθεῖ στόν Παῦλο.

Χρόνια πολλά μετά τήν Ἀνάσταση, ὁ ἀπόστολος Παῦλος διηγεῖται στήν πρός Κορινθίους Α΄ Ἐπιστολή του (ιε΄, 5-8, 27) τίς ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ ἔτσι: *«Ἐφάνη εἰς τὸν Κηφᾶν, ἔπειτα εἰς τοὺς δώδεκα. Μετὰ ταῦτα ἐφάνη εἰς πεντακοσίους καὶ ἐπέκεινα ἀδελφοὺς διὰ μιᾶς... ἔπειτα ἐφάνη εἰς τὸν Ἰάκωβον, ἔπειτα εἰς πάντας τοὺς ἀποστόλους. Τελευταῖον δὲ πάντων. ἐφάνη καὶ εἰς ἐμὲ ὡς εἰς ἔκτρωμα»...*

Τά λόγια τοῦ Πράξεων α΄, 3 *«ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ πάθος αὐτοῦ διὰ πολλῶν τεκμηρίων, ἐμφανιζόμενος εἰς αὐτοὺς τεσσαράκοντα ἡμέ-*

ρας καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ» μαζί μέ τά λεγόμενα τῶν Πράξεων ι΄, 41 καί ιγ΄, 31, ἐπιτρέπουν τήν ὑπόθεσι ὅτι ὁ Κύριος ἔκανε μετά τήν Ἀνάστασί Του καί ἄλλες πολλές ἐμφανίσεις, πού δέν μᾶς διασώθηκαν, καί ἀκόμη ὅτι ἡ μετά τήν Ἀνάστασι διακονία Του ἦταν πολύ πιό ἐκτενής ἀπό ὅ,τι ξέρουμε.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

(Κατά Ἰωάννην κεφάλαια κ΄, κα΄)

Κείμενο
(Κατά Ἰωάννην κ΄)

«Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωΐ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε καὶ ἐπίστευσεν· οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. Ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί. Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ κλαίουσα ἔξω. ὡς οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους,

ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς· ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ· ραββουνί, ὃ λέγεται, διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακε τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ. Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων

κρατῆτε, κεκράτηνται. Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἑωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ»

Μετάφραση

«Τήν πρώτη μέρα μετά τό Σάββατο, τό πρωί, κι ἐνῶ ἀκόμα ἦταν σκοτεινά, ἔρχεται ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή στό μνῆμα καί βλέπει τήν πέτρα μετατο-

πισμένη ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ μνήματος. Τρέχει, λοιπόν, καί πηγαίνει στό Σίμωνα Πέτρο καί στόν ἄλλο μαθητή πού ὁ Ἰησοῦς τόν ἀγαποῦσε. Καί τούς λέει: «Πῆραν τόν Κύριο ἀπό τό μνῆμα καί δέν ξέρουμε ποῦ τόν ἔβαλαν». Βγῆκαν τότε ἔξω ὁ Πέτρος κι ὁ ἄλλος μαθητής κι ἔρχονταν στό μνῆμα. Ἔτρεχαν κι οἱ δύο μαζί. Ὁ ἄλλος μαθητής ὅμως ἔτρεξε γρηγορότερα ἀπό τόν Πέτρο κι ἔφτασε πρῶτος στό μνῆμα. Σκύβει μέσα νά δεῖ καί βλέπει τίς νεκρικές πάνινες λουρίδες στό ἔδαφος, δέν μπῆκε ὅμως μέσα. Ἔφτασε μετά κι ὁ Σίμων Πέτρος, πού ἐρχόταν πίσω του, καί μπῆκε μέσα στό μνῆμα. Ἐκεῖ βλέπει στό ἔδαφος τίς πάνινες λουρίδες κάτω, καί τό σουδάριο μέ τό ὁποῖο εἶχαν δέσει τό κεφάλι τοῦ Ἰησοῦ νά μήν εἶναι μαζί μέ τίς λουρίδες, ἀλλά σέ μία μεριά τυλιγμένο χωριστά. Ἐκείνη τή στιγμή, μπῆκε μέσα κι ὁ ἄλλος μαθητής, πού εἶχε ἔρθει πρῶτος στό μνῆμα, τά εἶδε αὐτά καί πίστεψε. Γιατί ὡς τότε δέν εἶχαν καταλάβει τή Γραφή, πού λέει ὅτι σύμφωνα μέ τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ ὁ Μεσσίας θ' ἀνασταινόταν ἀπό τούς νεκρούς. Οἱ μαθητές ἔφυγαν τότε καί γύρισαν πάλι στό σπίτι τους. Ἡ Μαρία ὅμως στεκόταν ἔξω κοντά στόν τάφο κι ἔκλαιγε. Καθώς λοιπόν ἔκλαιγε, ἔσκυψε νά δεῖ μέσα στό μνῆμα, καί βλέπει δύο ἀγγέλους ντυμένους στά λευκά, νά κάθονται ἐκεῖ πού βρισκόταν πρίν τό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ἕνας πρός τό μέρος τοῦ κεφαλιοῦ κι ὁ ἄλλος πρός τό μέρος τῶν ποδιῶν. Τῆς λένε τότε ἐκεῖνοι: "Γυναίκα, γιατί κλαῖς;" "Πῆραν τόν Κύριό μου", τούς λέει

αὐτή, "καί δέν ξέρω ποῦ τόν ἔβαλαν". Και καθώς τά εἶπε αὐτά, γύρισε πρός τά πίσω καί βλέπει τόν Ἰησοῦ νά στέκεται ὄρθιος, δέν τό κατάλαβε ὅμως πώς ὅταν ὁ Ἰησοῦς. Τῆς λέει ἐκεῖνος: «Γυναίκα, γιατί κλαῖς; Ποιόν ζητᾶς;" Ἐκείνη νόμισε πώς ἦταν ὁ κηπουρός καί τοῦ λέει: "Κύριε, ἄν τόν σήκωσες ἐσύ, πές μου ποῦ τόν ἔβαλες, κι ἐγώ θά τόν πάρω ἀπό κεῖ". Τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς: "Μαρία!" Γυρίζει ἐκείνη καί τοῦ λέει: "Ραββουνί!" πού σημαίνει Διδάσκαλε. "Μή μ' ἀγγίζεις", τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς, "γιατί δέν ἀνέβηκα ἀκόμα στόν Πατέρα· πήγαινε ὅμως στούς ἀδελφούς μου καί πές τους: "ἀνεβαίνω σ' ἐκεῖνον πού εἶναι δικός μου καί δικός σας Πατέρας, δικός μου καί δικός σας Θεός". Πηγαίνει τότε ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή στούς μαθητές καί τούς ἀναγγέλλει: "Εἶδα τόν Κύριο". Καί διηγήθηκε αὐτά πού τῆς εἶπε. Τήν ἴδια ἐκείνη μέρα, δηλαδή τήν πρώτη μέρα μετά τό Σάββατο, ὅταν βραδίασε κι ἐνῶ οἱ μαθητές ἦταν συγκεντρωμένοι κάπου μέ κλειστές τίς πόρτες, ἐπειδή φοβοῦνταν τίς ἰουδαϊκές ἀρχές, ἦρθε ὁ Ἰησοῦς, στάθηκε στή μέση καί τούς λέει: "Εἰρήνη σ' ἐσᾶς". Κι ὅταν τό εἶπε αὐτό, τούς ἔδειξε τά χέρια καί τήν πλευρά του. Οἱ μαθητές χάρηκαν πού εἶδαν τόν Κύριο. Ὁ Ἰησοῦς τούς εἶπε πάλι: "Εἰρήνη σ' ἐσᾶς. Ὅπως ὁ Πατέρας ἔστειλε ἐμένα, ἔτσι στέλνω κι ἐγώ ἐσᾶς". Ἔπειτα ἀπό τά λόγια αὐτά, φύσηξε στά πρόσωπά τους καί τούς λέει: "Λάβετε Ἅγιο Πνεῦμα. Σέ ὅποιους συγχωρήσετε τίς ἁμαρτίες, θά τούς εἶναι συγχωρημένες, σέ ὅποιους τίς κρατήσετε

ἀσυγχώρητες, θά κρατηθοῦν ἔτσι". Ὁ Θωμᾶς ὅμως, ἕνας ἀπό τούς δώδεκα μαθητές, πού λεγόταν Δίδυμος, δέν ἦταν μαζί τους ὅταν ἦρθε ὁ Ἰησοῦς. Τοῦ ἔλεγαν λοιπόν οἱ ἄλλοι μαθητές: "Εἴδαμε τόν Κύριο μέ τά μάτια μας". Αὐτός ὅμως τούς εἶπε: "Ἐγώ ἄν δέν δῶ στά χέρια τοῦ τά σημάδια ἀπό τά καρφιά, καί δέ βάλω τό δάχτυλό μου στά σημάδια ἀπό τά καρφιά, καί δέ βάλω τό χέρι μου στή λογχισμένη πλευρά του, δέ θά πιστέψω". Ὀχτώ μέρες ἀργότερα οἱ μαθητές ἦταν πάλι μέσα στό σπίτι, μαζί τους κι ὁ Θωμάς. Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, ἐνῶ οἱ πόρτες ἦταν κλειστές, στάθηκε στή μέση καί εἶπε: "Εἰρήνη σ' ἐσᾶς". Ἔπειτα λέει στό Θωμά: "φέρε ἐσύ τό δάχτυλό σου ἐδῶ καί δές τά χέρια μου, καί φέρε τό χέρι σου καί βάλ' τό στήν πλευρά μου, καί μήν ἀμφιβάλλεις, ἀλλά πίστευε". Ὁ Θωμᾶς τοῦ ἀποκρίθηκε: "Ἐσύ εἶσαι ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου". Τοῦ λέει τότε ὁ Ἰησοῦς: "Πείστηκες ἐπειδή μέ εἶδες μέ τά μάτια σου· μακάριοι ἐκεῖνοι πού χωρίς νά μέ ἔχουν δεῖ πιστεύουν". Ὁ Ἰησοῦς ἔκανε βέβαια καί πολλά ἄλλα θαύματα μπροστά στούς μαθητές του, πού δέν εἶναι γραμμένα σ' αὐτό ἐδῶ τό βιβλίο. Αὐτά ὅμως γράφτηκαν γιά νά πιστέψετε πώς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, καί πιστεύοντας νά ἔχετε δι' αὐτοῦ τή ζωή».

Σχολιάζουμε κατά παραγράφους τίς πληροφορίες τοῦ Εὐαγγελιστοῦ γιά ὅσα συνέβησαν μετά τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίους μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

α΄. Μαρία ἡ Μαγδαληνή στόν τάφο Κεφάλαιο κ΄, 1-2.

Ἦταν μαζί της καί ἄλλες γυναῖκες. Βλ. ἐπί Ματθαίου κή΄, 1-8, (βλ. σελ. 11-13) καί σημείωσι γιά τή χρονολογική σειρά τῶν γεγονότων ὑπό Μάρκου ιστ΄, (βλ. σελ. 22-28).

β΄. Οἱ Πέτρος καί Ἰωάννης στόν τάφο Κεφάλαιο κ΄, 3-10.

Τό ἐπεισόδιο τό ἀναφέρει καί ὁ Λουκᾶς κδ΄, 12. Πιθανόν νά ἔμεναν αὐτοί πιό κοντά ἀπό τούς ἄλλους μαθητές, ἴσως στό σπίτι τοῦ Ἰωάννου, ὅπου ἔμενε καί ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ (θ΄, 27).

γ΄. Ὁ Ἀναστάς Χριστός ἐμφανίζεται στή Μαρία τήν Μαγδαληνή. Κεφάλαιο κ΄, 11-18.

Αὐτή ἦταν ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ (Μάρκου ιστ΄, 9-11). Οἱ ἄλλες γυναῖκες εἶχαν φύγει. Τό ἴδιο, ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης. Ἡ Μαρία ὅμως κάθεται ἐκεῖ καί κλαίει. Οὔτε περνᾶ κἄν ἀπό τή σκέψι της ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀναστήθηκε. Δέν εἶχε ἡ

Μαρία ἀκούσει τό μήνυμα τοῦ ἀγγέλου ὅτι ὁ Κύριος ζῆ. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς εἶχε κατ᾽ ἐπανάληψι πεῖ ὅτι θά ἀνασταινόταν τήν τρίτη μέρα. Κατά κάποιο τρόπο, ἡ Μαρία δέν εἶχε καταλάβει τά λόγια Του αὐτά. Ἀλλά Τόν ἀγαποῦσε πολύ τόν Κύριό της ἡ Μαρία!

Καί τώρα Αὐτός ἦταν νεκρός. Καί αὐτό τό νεκρό σῶμα Του εἶχε ἐξαφανισθῆ. Κείνη ἀκριβῶς τή στιγμή τοῦ θρήνου της, ὁ Ἀναστάς Χριστός στάθηκε κοντά στή Μαρία καί τήν ἐφώναξε μέ τό ὄνομά της. Ἀναγνώρισε ἐκείνη τή φωνή Του καί κῦμα χαρᾶς ἐσηκώθηκε στήν καρδιά της. Ὄχι νεκρός, ἀλλά ΖΩΝ ὁ Χριστός.

Ἀπευθυνόμενος στή Μαρία τῆς λέγει: «*Μὴ μου ἅπτου*» (κ΄, 17). Λίγη ὥρα ἀργότερα, οἱ ἄλλες γυναῖκες «*προσελθοῦσαι ἐπίασαν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ προσεκύνησαν αὐτόν*» (Ματθαίου κστ΄, 9-10). Τό βράδυ τῆς ἴδιας μέρας, ὁ Ἀναστάς Κύριος εἶπε στούς Ἕνδεκα: «*Ψηλαφίσατέ με*» (Λουκᾶ κδ΄, 30), γιά νά πεισθοῦν ὅτι δέν ἦταν φάντασμα Αὐτός πού ἔβλεπαν. Γιατί ἀπαγόρευσε στή Μαρία νά Τόν ἀγγίξη, δέν ξέρουμε. Ἴσως γιά νά δώση στούς δικούς Του νά καταλάβουν, ὅτι ἡ παληά οἰκειότης τῆς ἐπίγειας συναδελφώσεώς τους ἔπρεπε τώρα νά παραχωρήση τή θέσι της σέ μιά θαθύτερα πνευματική, οὐράνια σχέσι.

Λίγο ἀργότερα ὁ Ἀναστάς Χριστός ἐμφανίσθηκε στίς ἄλλες γυναῖκες (Ματθαίου κή΄, 9 -10). Τό ἀπόγευμα, στούς δύο ὁδοιπόρους τῆς Ἐμμαούς (Λουκᾶ κδ΄, 33-35). Καί στόν Πέτρο (Λουκᾶ κδ΄, 33 -35).

δ΄. Ὁ ἀναστάς Χριστός ἐμφανίζεται στούς Ἕνδεκα
Κεφάλαιο κ΄, 19-25

Τό ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ, στήν Ἱερουσαλήμ, ἀπόντος τοῦ Θωμᾶ (κ΄, 24). Ἔχουμε τρεῖς ἀφηγήσεις τῆς ἐμφανίσεώς Του αὐτῆς: ἐδῶ, στό Μάρκου ιστ΄, 14, καί στό Λουκᾶ κδ΄, 33 - 43. Βλ. σημειώσεις ὑπό τίς περικοπές αὐτές. Ὁ Ἀναστάς Χριστός ἔφερε τό ἴδιο σῶμα Του, μέ τά σημάδια τῶν πληγῶν Του στά χέρια, τά πόδια καί τήν πλευρά. Καί ἔφαγε, ὅπως εἶχε τή δυνατότητα νά περνᾶ μέσα ἀπό κλειστές πόρτες, νά ἐμφανίζεται καί νά ἐξαφανίζεται κατά βούλησι.

«*Ἄν τινων συγχωρήσητε τὰς ἁμαρτίας, εἶναι συγκεχωρημέναι εἰς αὐτούς, ἄν τινων κρατῆτε, εἶναι κεκρατημέναι*» (23). Βλ. ἐπί Ματθαίου ιστ΄, 19.

ε΄. Καί πάλι στούς Ἕνδεκα
Κεφάλαιο κ΄, 26-29.

Μιά ἑβδομάδα ἀργότερα, στήν Ἱερουσαλήμ, παρόντος τοῦ Θωμᾶ. Κανένας σύγχρονος κριτικός δέν θά μποροῦσε νά ἀποδειχθῆ περισσότερο «ἐπιστημονικός» ἀπό τόν Θωμᾶ.

στ΄. Ὁ σκοπός τοῦ βιβλίου
Κεφάλαιο κ΄, 30-31.

Ἐδῶ ὁ συγγραφεύς τοῦ Εὐαγγελίου ἀπερίφραστα δηλώνει, ὅτι σκοπός του ἦταν νά δείξη τή θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ βραδύτης τῶν Μαθητῶν νά πιστέψουν ὅτι ἀναστήθηκε. Ἄν καί ὁ Ἰησοῦς τούς τό «εἶχε πεῖ πολλές φορές, ὅτι τήν τρίτη μέρα θα ἀνασταινόταν ἀπό τούς νεκρούς» (Ματθαίου ιστ΄, 21· ιζ΄, 9, 23· κ΄, 19· κστ΄, 32· κζ΄, 63. Μάρκου η΄. 31· θ΄, 31, Λουκᾶ ιη΄, 33· κδ΄, 7), δέν τό περίμεναν. Τά ὅσα σχετικά τούς εἶχε πεῖ, πρέπει νά τά εἶχαν πάρει για παραβολή μέ κάποια μυστηριώδη ἔννοια. Καί ὅταν οἱ γυναῖκες ἐπῆγαν τό πρωΐ τῆς ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως στόν τάφο, ἐπῆγαν ὄχι γιά νά δοῦν ἄν ἀναστήθηκε, ἀλλά γιά νά ἑτοιμάσουν τό νεκρό σῶμα Του γιά τήν ὁριστική του ταφή.

Ἀπό ὅλους τούς μαθητές, μόνο ὁ Ἰωάννης ἐπίστεψε μέ μόνο τό ἀντίκρυσμα τοῦ ἄδειου τάφου (Ἰωάννου κ΄, 8).

Μαρία τή Μαγδαληνή, ἡ μόνη σκέψις πού τήν ἀπασχολοῦσε ἦταν ὅτι κάποιος ἔκλεψε τό νεκρό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (Ἰωάννου κ΄, 13, 15).

Ἡ εἴδησις τῶν γυναικῶν ὅτι ὁ Κύριος εἶχε ἀναστηθῆ ἐφάνηκε στούς μαθητές *«ὡς φλυαρία»* (Λουκᾶ κδ΄, 11).

Ὅταν οἱ δύο τῆς Ἐμμαούς εἶπαν στούς Ἕνδεκα ὅτι ὁ Ἀναστάς Χριστός εἶχε ἐμφανισθῆ σ᾽ αὐτούς, ἐκεῖνοι *«οὐδὲ εἰς ἐκείνους ἐπίστευσαν»* (Μάρκου ιστ΄, 13).

Ὁ Πέτρος εἶπε στούς ἄλλους ὅτι ἐμφανίσθηκε καί σ᾽ αὐτόν ὁ Ἀναστάς Χριστός (Λουκᾶ κδ΄, 34). Ἀλλά ἐκεῖνοι καί πάλι δέν ἐπίστεψαν (Μάρκου ιστ΄, 14).

Ἔτσι λοιπόν, ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τούς τό εἶχε προειπεῖ. Οἱ ἄγγελοι τούς τό ἀνήγγειλαν. Ὁ τάφος ἦταν ἄδειος. Τό νεκρό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ εἶχε ἐξαφανισθῆ.

Μαρία ἡ Μαγδαληνή Τόν εἶχε δεῖ. Οἱ ἄλλες γυναῖκες Τόν εἶχαν καί αὐτές δεῖ. Ὁ Κλεόπας καί ὁ συνοδοιπόρος του. Τόν εἶχαν καί αὐτοί δεῖ. Ὁ Πέτρος Τόν εἶχε δεῖ. Οἱ μαθητές ὅμως σάν σύνολο ἐξακολουθοῦσαν νά μή τό πιστεύουν. Τούς φαινόταν ἀπίστευτο.

Γιά τοῦτο, ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίσθηκε στούς δέκα, τό βράδυ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως, τούς ἐπέπληξε γιά τή σκληρόκαρδη ἀπροθυμία τους νά πιστέψουν ἐκείνους πού Τόν εἶχαν δεῖ (Μάρκου ιστ΄, 14). Ἐν τούτοις, ἐκεῖνοι ἐνόμισαν πώς ἦταν φάντασμα, καί ὁ Ἀναστάς Κύριος τούς ἐκάλεσε νά δοῦν ἀπό κοντά καί νά ψηλαφήσουν τά χέρια, τήν πλευρά καί τά πόδια Του. Ὕστερα τούς ἐζήτησε *«τι φαγώσιμον», καί «ἔφαγεν ἐνώπιον αὐτῶν»* (Λουκᾶ κδ΄, 38 - 43, Ἰωάννου κ΄, 20).

Καί ὕστερα ἀπό ὅλα αὐτά, ὁ Θωμᾶς - μελαγχολικός, ξεροκέφαλος, δύσπιστος - ἦταν βέβαιος πώς κάποιο λάθος εἶχε γίνει, καί δέν ἐπίστεψε παρά μονάχα ὅταν εἶδε καί αὐτός μέ τά ἴδια του τά μάτια τόν Ἀναστάντα Χριστό, μιά ἑβδομάδα ἀργότερα (Ἰωάννου κ΄, 24 - 29),

Ἔτσι, αὐτοί ἀκριβῶς πού πρῶτοι ἐκήρυξαν τήν Ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦταν οἱ ἴδιοι τελείως ἀνέτοιμοι νά πιστέψουν στήν Ἀνάστασι, ἀποφασισμένοι νά μή πιστέψουν. Καί ἄν τελικά ἐπίστεψαν, ἐπίστεψαν σέ πεῖσμα τῶν ἴδιων τῶν ἑαυτῶν τους. Τό γεγονός αὐτό ἀποκλείει κάθε δυνατότητα ἡ ἱστορία τῆς Ἀναστάσεως νά εἶναι γέννημα τῆς *«ἐξημμένης καὶ προσδοκούσης»* φαντασίας τῶν μαθητῶν. Δέν

ὑπάρχει ἄλλη λογική ἐξήγησις τῆς ἱστορίας τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκτός ἀπό τό ὅτι ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἱστορικό γεγονός. Καί ἐμεῖς μιά μέρα, μέ τή χάρι Του, θά ἀναστηθοῦμε.

Ἄν καί ὁ τρόπος τῆς Ἀναστάσεως ἀποτελεῖ ἀνεξιχνίαστο μυστήριο, τό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δέν μπορεῖ πιά νά ἀμφισθητηθεῖ σάν ἱστορικῶς ἀνεπιβεβαίωτο, ὅσο τοὐλάχιστον δέν μπορεῖ νά ἀμφισθητηθοῦν διάφορα ἱστορικά γεγονότα πού ἀποδεδειγμένα συνέβησαν.

Κείμενο
(Κατά Ἰωάννην κα΄)

«Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσε δὲ οὕτως. Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι

αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, τῷ Πέτρῳ· ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο· ἦν γὰρ γυμνός· καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον· οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτὸν σὺ τίς εἶ, εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. ἔρχεται οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, σὺ πάντα οἶδας, σὺ γινώ-

σκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· βόσκε τὰ πρόβατά μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπε· Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, οὗτος δὲ τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκολούθει μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Ἀμήν.»

Μετάφραση

«Ἀργότερα ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίστηκε πάλι στούς μαθητές στήν ὄχθη τῆς λίμνης τῆς Τιβεριάδας. Καί νά πῶς ἐμφανίστηκε: Ἦταν μαζί ὁ Σίμων Πέτρος, ὁ Θωμᾶς πού λεγόταν Δίδυμος, ὁ Ναθαναήλ, πού

καταγόταν ἀπό τήν Κανά τῆς Γαλιλαίας, οἱ δύο γιοί τοῦ Ζεβεδαίου κι ἄλλοι δύο ἀπό τούς μαθητές του. Τούς λέει ὁ Σίμων Πέτρος: "Πηγαίνω νά ψαρέψω". "Ἐρχόμαστε κι ἐμεῖς μαζί σου", τοῦ λένε. Βγῆκαν ἔξω κι ἀμέσως ἀνέβηκαν στό πλοῖο. Κι ὅλη ἐκείνη τή νύχτα δέν ἐπίασαν τίποτα. Ὅταν πιά ξημέρωσε, στάθηκε ὁ Ἰησοῦς στό γιαλό. Οἱ μαθητές ὅμως δέν ἤξεραν ὅτι ὅταν ὁ Ἰησοῦς. Τούς λέει τότε ὁ Ἰησοῦς: "Παιδιά, μήπως ἔχετε κάτι γιά προσφάγι;" "Ὄχι", τοῦ ἀποκρίθηκαν. Ἐκεῖνος τότε τούς λέει: "Ρίξτε τό δίχτυ στή δεξιά μεριά τοῦ πλοίου καί θά βρεῖτε ψάρια". Πραγματικά, ἔριξαν τό δίχτυ, καί τά ψάρια ὅταν τόσο πολλά, πού δέ μποροῦσαν νά τά τραβήξουν. Λέει τότε στόν Πέτρο ὁ μαθητής ἐκεῖνος πού ὁ Ἰησοῦς τόν ἀγαποῦσε: "Ὁ Κύριος εἶναι!" Μόλις ἄκουσε ὁ Σίμων Πέτρος πώς εἶναι ὁ Κύριος, ζώστηκε τά ἱμάτιά του, ἐπειδή ἦταν γυμνός, καί ρίχτηκε στό νερό. Οἱ ἄλλοι μαθητές ἦρθαν μέ τό πλοιάριο, σέρνοντας τό δίχτυ μέ τά ψάρια, γιατί δέν ἀπεῖχαν ἀπό τή στεριά παρά ἑκατό περίπου μέτρα. Ὅταν ἀποβιβάστηκαν στή στεριά, βλέπουν ἐκεῖ ἀναμμένη ἀνθρακιά κι ἕνα ψάρι πάνω στή φωτιά, καί ψωμί. Τούς λέει ὁ Ἰησοῦς: "Φέρτε ἀπό τά ψάρια πού πιάσατε τώρα". Ἀνέβηκε τότε στό πλοῖο ὁ Σίμων Πέτρος καί τράβηξε τό δίχτυ στή στεριά, γεμάτο μεγάλα ψάρια, γιά τήν ἀκρίβεια ἑκατόν πενήντα τρία. Κι ἐνῶ ἦταν τόσα πολλά τά ψάρια, τό δίχτυ δέν σκίστηκε. Τους λέει ὁ Ἰησοῦς: "Ἐλᾶτε νά φᾶτε". Καί κανείς ἀπό τούς μαθητές δέν τολμοῦσε νά τόν

ρωτήσει, "ἐσύ ποιός εἶσαι;", γιατί ἤξεραν πώς εἶναι ὁ Κύριος. Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, παίρνει τό ψωμί καί τούς τό μοιράζει. Τό ἴδιο ἔκανε καί μέ τό ψάρι. Αὐτή ἦταν ἡ τρίτη ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στούς μαθητές μετά τήν ἀνάστασή του. Ὅταν λοιπόν, ἔφαγαν, λέει ὁ Ἰησοῦς στό Σίμωνα Πέτρο: "Σίμων, γιέ τοῦ Ἰωνά, μ' ἀγαπᾶς περισσότερο ἀπ' ὅσο αὐτοί ἐδῶ;" "Ναί, Κύριε", τοῦ ἀπαντάει ὁ Πέτρος, «ἐσύ ξέρεις πώς σ' ἀγαπῶ". Τοῦ λέει τότε: "Βόσκε τ' ἀρνιά μου". Τόν ρωτάει πάλι γιά δεύτερη φορά: "Σίμων, γιέ τοῦ Ἰωνᾶ, μ' ἀγαπᾶς;" "Ναί, Κύριε», τοῦ ἀποκρίνεται, "ἐσύ ξέρεις ὅτι σ' ἀγαπῶ". Τοῦ λέει τότε: "Ποίμαινε τά πρόβατά μου". Τόν ρωτάει γιά τρίτη φορά: "Σίμων, γιέ τοῦ Ἰωνά, μ' ἀγαπᾶς;" Στενοχωρήθηκε ὁ Πέτρος ποῦ τόν ρώτησε γιά τρίτη φορά "μ' ἀγαπᾶς;" Καί τοῦ ἀπαντάει: "Κύριε, ἐσύ τά ξέρεις ὅλα, ἐσύ ξέρεις ὅτι σ' ἀγαπῶ". Τοῦ λέει τότε ὁ Ἰησοῦς: "βόσκε τά πρόβατά μου. Ὅταν ἤσουν νεότερος, ἔδενες τή ζώνη στή μέση σου καί πήγαινες ὅπου ἤθελες ὅταν ὅμως γεράσεις, σέ βεβαιώνω πώς θ' ἁπλώσεις τά χέρια σου, κι ἄλλος θά σέ ζώσει καί θά σέ πάει ἐκεῖ πού δέ θέλεις". Αὐτό τό εἶπε γιά νά δείξει μέ ποιόν θάνατο θά δόξαζε τό Θεό. Κι ἀφοῦ τό εἶπε αὐτό, τοῦ λέει: "Ἀκολούθησέ με". Γυρίζει τότε ὁ Πέτρος καί βλέπει νά ἀκολουθεῖ κι ὁ μαθητής πού ὁ Ἰησοῦς τόν ἀγαποῦσε, ἐκεῖνος πού στό δεῖπνο εἶχε γείρει στό στῆθος του καί εἶχε πεῖ: "Κύριε, ποιός εἶναι αὐτός ποῦ θά σέ παραδώσει;" Ὅταν λοιπόν τόν εἶδε ὁ Πέτρος, λέει στόν Ἰησοῦ: "Κύριε,

καί σ' αὐτόν τί θά γίνει;" Ὁ Ἰησοῦς τοῦ λέει: "Κι ἄν θέλω νά μέ περιμένει αὐτός ὥσπου νά ξανάρθω, τί ἔχει νά κάνει αὐτό μ' ἐσένα; Ἐσύ ἀκολούθησε μέ". Διαδόθηκε, λοιπόν, αὐτός ὁ λόγος στούς ἀδελφούς, ὅτι δηλαδή ἡ μαθητής ἐκεῖνος δέ θά πεθάνει. Ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς δέν τοῦ εἶπε πῶς δέ θά πεθάνει, ἀλλά "Κι ἄν θέλω νά μέ περιμένει αὐτός ὥσπου νά ξανάρθω, τί ἔχει νά κάνει αὐτό μ' ἐσένα;" Αὐτός εἶναι ὁ μαθητής πού ἐπιβεβαιώνει αὐτά τά γεγονότα καί πού τά ἔγραφε. Κι ἐμεῖς ξέρουμε πώς λέει τήν ἀλήθεια. Ὑπάρχουν κι ἄλλα πολλά πού ἔκανε ὁ Ἰησοῦς, πού, ἄν γραφτοῦν ἕνα πρός ἕνα, οὔτε ὁ κόσμος ὅλος δέ θά χωροῦσε, νομίζω, τά βιβλία πού θά 'πρεπε νά γραφτοῦν. Ἀμήν.»

Προχωροῦμε στό κεφάλαιο αὐτό γιά νά σχολιάσουμε τίς πληροφορίες τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

α΄. Ὁ ἀναστάς Χριστός ἐμφανίζεται στούς Ἑπτά Κεφάλαιο κα΄

Οἱ μαθητές εἶχαν τώρα γυρίσει στή Γαλιλαία, ὅπως τούς εἶχε πεῖ ὁ Ἰησοῦς νά κάνουν (Ματθαίου κή΄, 7, 10: Μάρκου ιστ΄, 7), γιά νά περιμένουν τήν περαιτέρω ὁδηγία Του. Τούς εἶχε ὁρίσει γιά τόν σκοπό αὐτό ἕνα ὡρισμένο βουνό (Ματθαίου κή΄, 16), καί ἴσως νά εἶχε ὁρίσει καί τόν χρόνο. Ἐνῶ περίμεναν, ξανάρχισαν τό παληό τους ἐπάγγελμα. Ἴσως σέ κεῖνο ἀκριβῶς τό μέρος, ἤ κάπου κοντά ἐκεῖ, ὅπου πρίν ἀπό δύο ἤ τρία χρόνια τούς εἶχε Ἐκεῖνος καλέσει

νά τούς κάνη *«ἁλιεῖς ἀνθρώπων»* (Λουκᾶ ε΄, 1- 11). Καί τή φορά αὐτή, ὅπως καί τήν πρώτη, τούς ἐχάρισε μιά θαυματουργική ἄγρα ψαριῶν. Καί μέ τό θαῦμα Του αὐτό ἴσως, ἤθελε ὁ Κύριος νά ὑπαινιχθῆ τήν ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ λυτρωτικοῦ κινήματος, τοῦ ὁποίου αὐτοί θά ἦσαν οἱ πρῶτοι μυσταγωγοί.

«Αὕτη ἤτο ἤδη τρίτη φορά» (κα΄, 14), δηλαδή τρίτη φορά πού ἐμφανίσθηκε ὁ Κύριος σέ ὅλους μαζί τούς μαθητές. Οἱ ἄλλες δύο εἶναι ἐκεῖνες τῶν ἐδαφίων κ΄, 19 καί 26. Μετρῶντας τά πρόσωπα στά ὁποῖα ἐμφανίσθηκε ὁ Ἀναστάς Χριστός (Μαρία τή Μαγδαληνή, τίς Γυναῖκες, τούς Δύο τῆς Ἐμμαούς, τόν Πέτρο) αὐτή Του ἡ ἐμφάνισις ἦταν ἡ ἕβδομη κατά σειρά.

«Ἀγαπᾶς με περισσότερον τούτων;» (κα΄, 15).

Ὁ διάλογος τοῦ Ἀναστάντος Ἰησοῦ μέ τόν ἀπόστολο Πέτρο ἀποτελεῖ συνέχεια τοῦ διαλόγου πού διεξήχθη μεταξύ τους στό ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐδήλωσε ὅτι εἶναι πρόθυμος νά θυσιάσει τήν ζωή του γιά Ἐκεῖνον.

«Βόσκε τὰ ἀρνία μου» (ἐδ. 15, 16, 17). Τρεῖς φορές τό εἶπε αὐτό στόν Πέτρο ὁ Κύριος, μέ διαφορετικό ἑκάστοτε τρόπο. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων Του αὐτῶν φαίνεται νά εἶναι κάπως ἔτσι: *«Πέτρο, ΜΕ ἀγαπᾶς περισσότερο ἀπό ὅλους τούς ἄλλους; Ἄν ναί, τότε τό καλλίτερο πού ἔχεις νά κάνης εἶναι νά διαθέσης τόν καιρό σου στή φροντίδα τοῦ ποιμνίου ΜΟΥ. Ξόδεψέ τον, Πέτρο, τόν καιρό σου στή δική ΜΟΥ, ὄχι στή δική σου, τή δουλειά».*

Ἡ προφητεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σχετικά μέ τόν μαρτυρικό θάνατο τοῦ Πέτρου (ἐδ. 18 - 19). Ἐκπληρώθηκε πολύ πρίν γράψη τό Εὐαγγέλιό του ὁ Ἰωάννης.

Ἡ ταυτότης τοῦ συγγραφέως (κα΄, 24). Εἰδική δήλωσις ὅτι ὁ Ἰωάννης, ὁ ἀγαπητός μαθητής τοῦ Κυρίου μας καί Ἀπόστολος εἶναι ὁ συγγραφεύς τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου. *«Καί ἄλλα πολλά»* (κα΄, 25). Ὑπερβολή, ἀλλά δυνατή περιγραφή τῶν ἔργων ἐλέους τοῦ Σωτῆρος μας πάνω στή γῆ μας.

Ἀργότερα ἐμφανίσθηκε ὁ Ἀναστάς Κύριος στούς Ἕνδεκα, στή Γαλιλαία (Ματθαίου κή΄, 16-20).

Ἄγνωστο ποῦ καί πότε ἐμφανίσθηκε στόν Ἰάκωβο (Πρός Κορινθίους Α΄, ιε΄, 7).

Τελευταία ἐμφάνισίς Του *«καί ἡ Ἀνάληψις, στή Βηθανία»* (Λουκᾶ κδ΄, 44-51).

Ἡ Ἀνάστασις

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἀπό τούς νεκρούς εἶναι τό σημαντικώτερο γεγονός ὁλόκληρου τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνθρώπινης γνώσεως. Τό μεγάλο γεγονός τῶν αἰώνων, πρός τό ὁποῖο ἐκινήθηκε ὁλόκληρη ἡ προηγούμενη ἀνθρώπινη ἱστορία καί στό ὁποῖο βρίσκει τό νόημά της ὅλη ἡ μεταγενέστερή του ἱστορία. Ἡ ἱστορία τῆς Ἀναστάσεως ὠργωσε τούς αἰῶνες καί ἄλλαξε τό πρόσωπο τῆς γῆς.

Κατά καιρούς ἔχουν ὑποστηριχθεῖ διάφορες ἐκδοχές ἀπό ἀμφισβητίες καί ἀρνητές τῆς Ἀναστάσεως.

1. Ὅτι ἔκλεψαν τό σῶμα Του ἀπό τόν τάφο.

Εἶναι ἡ Ἀνάστασις γεγονός; Ἀναστήθηκε πράγματι ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Ἄν ὄχι, τότε τί ἀπέγινε τό σῶμα Του; Ἄν ἐχθροί τῆς πίστεως τό εἶχαν κλέψει, ἀσφαλῶς θά τό εἶχαν χρησιμοποιήσει - γιατί τίποτα δέν μποροῦσε νά τούς σταματήση στήν προσπάθειά τους νά διαψεύσουν τήν Ἀνάστασι - ἀκόμα καί γιά νά σκοτώσουν ἐκείνους πού διέδιδαν τή φήμη τῆς Ἀναστάσεως. Ἄν φίλοι τῆς πίστεως τό εἶχαν κλέψει, θά ἤξεραν ὅτι πιστεύουν καί κηρύττουν ἕνα ψέμμα.

Δέν γίνονται ὅμως οἱ ἄνθρωποι μάρτυρες γιά κάτι, πού ξέρουν ὅτι εἶναι ψέμμα.

Ἕνα εἶναι βέβαιο: Ἐκεῖνοι πού πρῶτοι διέδοσαν τήν ἱστορία τῆς Ἀναστάσεως ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ στήν ἀλήθεια τοῦ γεγονότος. Στήριξαν τήν πίστι τους αὐτή, ὄχι μόνο στό ὅτι εἶχαν βρεῖ ἄδειο τόν τάφο

Του, ἀλλά καί στό γεγονός ὅτι, αὐτοί οἱ ἴδιοι ΕΙΧΑΝ ΔΕΙ τόν Ἰησοῦ ΖΩΝΤΑ μετά τήν ταφή Του. Καί Τόν εἶχαν δεῖ ὄχι μία, ὄχι δύο, ἀλλά ἀρκετές φορές. Καί ἀκόμη, ὄχι ὁ καθένας τους μονάχος, ἀλλά δύο, ἑπτά, δέκα, ἕνδεκα, πεντακόσιοι μαζί.

2. Ὅτι ἦταν ψευδαίσθησις;

Δέν θά μποροῦσε ἄραγε ἡ Ἀνάστασις ἤ μᾶλλον οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ νά μήν ἦταν τίποτα ἄλλο παρά μιά ἔκστασις, ἕνα ὄνειρο, μιά φαντασίωσις, μιά ὀπτασία τῆς ἐξημμένης φαντασίας τῶν μαθητῶν; Ἀλλά διάφορες ὁμάδες ἀνθρώπων δέν μποροῦν νά ἔχουν, καί μάλιστα ἐξακολουθητικά, τήν ἴδια ψευδαίσθησι.

Πεντακόσιοι ἄνθρωποι δέν εἶναι δυνατό νά ὀνειρευθοῦν τό ἴδιο ὄνειρο, τήν ἴδια ὥρα. Ἐξ ἄλλου, δέν περίμεναν τήν Ἀνάστασι. Στήν ἀρχή *«ὡς φλυαρία»* τά ἐπῆραν τά ὅσα λέγονταν γιά τήν Ἀνάστασι (Λουκᾶ κδ΄, 11). Καί δέν ἐπίστεψαν, παρά μονάχα σάν ἀναγκάσθηκαν ἀπό τά πράγματα νά πιστέψουν.

3. Μήπως ἦταν λιποθυμία τοῦ Κυρίου καί ὄχι θάνατος;

Δέν θά μποροῦσε νά μήν ἦταν ὁ Ἰησοῦς πεθαμένος ὅταν Τόν ἔθαψαν, καί νά συνῆλθε πάλι; Σέ μιά τέτοια ὅμως περίπτωσι, ἐξαντλημένος καί ἀδύνατος ὅπως ἦταν, πῶς θά μποροῦσε νά κυλίση μόνος Του

τή βαρειά πέτρα ἀπό τήν εἴσοδο καί νά βγῆ ἀπό τόν τάφο; Ἐκτός ἀπό αὐτό, μέ τήν Ἀνάστασι εἶχε ὁ Κύριος ἱκανότητες πού ποτέ πρίν δέν εἶχαν ἐκδηλωθῆ: τό πέρασμά Του μέσα ἀπό κλειστές πόρτες, ἡ κατά βούλησι ἐμφάνισις καί ἐξαφάνισίς Του. Οἱ Ἕνδεκα (ἤ οἱ 120), ὅλοι μαζί, Τόν εἶδαν νά σηκώνεται σιγά σιγά ἀπό τό ἔδαφος καί νά χάνεται πίσω ἀπό τά σύννεφα.

4. Ὑποστηρίχθηκε ὅτι παραποιήθηκαν τά κείμενα τῶν Εὐαγγελιστῶν.

Δέν εἶναι πιθανό ἡ ἱστορία τῆς Ἀναστάσεως νά προστέθηκε ἀργότερα στήν ἱστορία τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ, καί νά ἐπινοήθηκε γιά νά προσθέση τήν αἴγλη της σέ ἕνα νεκρό ἥρωα; Μᾶς εἶναι γνωστό ἀπό ἐξωγραφικά ἱστορικά κείμενα ὅτι ἡ αἵρεσις τῶν Χριστιανῶν ἐμφανίσθηκε ἐπί τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου, καί ὅτι αὐτό πού τήν ἐγέννησε ἦταν ἡ πίστις τῶν ὀπαδῶν της στό ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἀναστηθῆ ἀπό τούς νεκρούς. Ἡ Ἀνάστασις λοιπόν δέν ἦταν μεταγενέστερη προσθήκη στό *«περιεχόμενο τῆς Χριστιανικῆς πίστεως»*, ἀλλά *«αὐτή ἡ αἰτία καί ἀφετηρία της»*. Οἱ πρῶτοι ὀπαδοί τῆς θρησκείας στήριζαν τήν πίστι τους, ὄχι στά γρατπτά κείμενα, ἀλλά σέ ὅ, τι εἶχαν δεῖ μέ τά ἴδια τους τά μάτια. Τά κείμενα, ἦταν τό ἀποτέλεσμα καί προϊόν τῆς πίστεώς τους καί ὄχι τό θεμέλιό της. Ἄν δέν εἶχε ὑπάρξει ἡ Ἀνάστασις, οὔτε Καινή Διαθήκη οὔτε Ἐκκλησία θά ὑπῆρχαν.

Τί αἴγλη δόξας πού προσδίνει στήν ἀνθρώπινη ζωή αὐτή ἡ ἁπλή πεποίθησις. Ἡ περί ἀναστάσεως καί αἰώνιας ζωῆς πίστις καί ἐλπίς μας ἔχει σάν βάσι της, ὄχι ἕνα φιλοσοφικό σύστημα περί ἀθανασίας, ἀλλά ἕνα ἱστορικό γεγονός.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξεων κεφάλαιο β΄, 22-30)

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στό συγκεντρωμένο πλῆθος τῶν Ἰουδαίων εἶχε κύριο θέμα τῆς ὁμιλίας του τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κείμενο

«Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησε δι᾽ αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ. Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη

καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ»

Μετάφραση

«Ἰσραηλίτες, ἀκοῦστε αὐτά πού θά σᾶς πῶ: Ποιός ἦταν ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος σᾶς τό ἀπέδειξε ὁ Θεός μέ τά θαύματα καί τά καταπληκτικά ἔργα πού ἔκανε μέσω αὐτοῦ ἀνάμεσά σας. Αὐτά τά ξέρετε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι πολύ καλά. Κι ὅμως ἐσεῖς τόν Ἰησοῦ τόν θανατώσατε, βάζοντας ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν τό νόμο τοῦ Θεοῦ νά τόν καρφώσουν στό σταυρό. Βέβαια, σᾶς παραδόθηκε γιατί ἔτσι ὅρισε ὁ Θεός, πού τό θέλησε καί τό γνώριζε. Ὁ Θεός ὅμως τόν ἀνάστησε, ἐλευθερώνοντας τόν ἀπό τά δεσμά τοῦ θανάτου, γιατί ἦταν ἀδύνατο νά τόν κρατήσει ὁ θάνατος. Πραγματικά, ὁ Δαβίδ λέει γι' αὐτόν: βλέπω τόν Κύριο πάντοτε μπροστά μου· εἶναι στά δεξιά μου γιά νά μέ προστατέψει. Γι' αὐτό χαίρεται ἡ καρδιά μου καί τραγουδάει ἡ γλώσσα μου· Κι ὅταν τό σῶμα μου πάει στόν τάφο. Θά 'χει τήν ἐλπίδα συντροφιά. Γιατί δέ θά ἐγκαταλείψεις τήν ψυχή μου στόν ἅδη, οὔτε θ' ἀφήσεις τόν ἅγιό σου νά γνωρίσει τή φθορά. Μοῦ 'δειξες τό δρόμο πρός τή ζωή. θά μέ γεμίσεις εὐφροσύνη, ὅταν θά εἶμαι κοντά σου. Ἀδελφοί, μπορῶ νά σᾶς πῶ ἐλεύθερα γιά τόν προ-

πάτορα, τό βασιλιά Δαβίδ, ὅτι καί πέθανε καί θάφτηκε καί τό μνῆμα τοῦ ὑπάρχει ἐδῶ μέχρι σήμερα. Ἐπειδή ὅμως ἦταν προφήτης καί γνώριζε ὅτι ὁ Θεός τοῦ ὑποσχέθηκε μέ ὅρκο πώς ἀπό ἕναν ἀπόγονό του θά ἀναστήσει τό Χριστό ὡς ἄνθρωπο γιά νά καθίσει στό θρόνο του».

Ἀργότερα ὁ ἴδιος ἀπόστολος ἐνώπιον τῶν μελῶν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Μεγάλου Συνεδρίου μέ παρρησία κήρυξε ὄχι μόνο τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀλλά καί ὅτι ὁ μοναδικός τρόπος σωτηρίας εἶναι νά πιστέψουν στήν Ἀνάστασή Του.

Κείμενο
(Πράξεων κεφάλαιο δ΄, 10-12)

«Γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς»

Μετάφραση

«Μάθετέ το, λοιπόν, ὅλοι σας καί ὅλος ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ: Μέ τή δύναμη τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χρι-

στοῦ τοῦ Ναζωραίου, πού ἐσεῖς σταυρώσατε, κι ὁ Θεός τόν ἀνάστησε ἀπό τόν τάφο, μ' αὐτή τή δύναμη στέκεται αὐτός μπροστά σας ὑγιής. Αὐτός εἶναι ὁ λίθος πού περιφρονήθηκε ἀπό σᾶς τούς οἰκοδόμους καί πού ἔγινε τό πιό βασικό ἀγκωνάρι. Ἀπό κανέναν ἄλλο δέν μπορεῖ νά προέλθει ἡ σωτηρία οὔτε ὑπάρχει ἄλλο πρόσωπο κάτω ἀπό τόν οὐρανό δοσμένο στούς ἀνθρώπους μέ τό ὁποῖο νά μποροῦμε νά σωθοῦμε»

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στό πιό ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς Καινῆς γράφει ὅτι τό θέμα τοῦ κηρύγματος του εἶναι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἐπιχειρηματολογεῖ πόσο σημαντική εἶναι ἡ πίστη σ᾽ αὐτή.

Κείμενο
(Πρός Κορινθίους Α΄, κεφάλαιο ιε΄, 1-10)

«Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, δι᾽ οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῆ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ᾽ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν καὶ

οὕτως ἐπιστεύσατε. Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν. εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται· εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν· ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. Ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ·».

Μετάφραση

« Ἀδελφοί, σᾶς θυμίζω τό χαρμόσυνο μήνυμα πού σᾶς ἔφερα μέ τό κήρυγμά μου. Αὐτό τό μήνυμα τό δεχτήκατε, σ' αὐτό παραμείνατε σταθεροί, μ' αὐτό καί σώζεστε, ἄν βέβαια μένετε προσκολλημένοι σ' αὐτό, ὅπως ἀκριβῶς σᾶς τό κήρυξα· ἐκτός ἐάν μά-

ταια πιστέψατε. Σᾶς παρέδωσα τή διδασκαλία πού εἶχα κι ἐγώ παραλάβει καί πού ἔχει πρωταρχική σημασία: ὅτι δηλαδή ὁ Χριστός πέθανε, σύμφωνα μέ τίς Γραφές γιά τίς ἁμαρτίες μᾶς ὅτι ἐνταφιάστηκε καί ὅτι, σύμφωνα μέ τίς Γραφές ἀναστήθηκε τήν τρίτη ἡμέρα καί ὅτι ἐμφανίστηκε στόν Κηφᾶ, ἔπειτα στούς Δώδεκα. Ἔπειτα ἐμφανίστηκε σέ περισσότερους ἀπό πεντακόσιους ἀδελφούς συγχρόνως, ἀπό τούς ὁποίους μερικοί πέθαναν, οἱ περισσότεροι ὅμως εἶναι ἀκόμα στή ζωή. Ἔπειτα ἐμφανίστηκε στόν Ἰάκωβο, ἔπειτα σέ ὅλους τους ἀπόστολους. Τελευταία ἀπό ὅλους, ἐμφανίστηκε καί σ' ἐμένα σάν σέ ἔκτρωμα. Γιατί ἐγώ πραγματικά εἶμαι ὁ τελευταῖος ἀνάμεσα σέ ὅλους τους ἀποστόλους· ἐγώ δέν εἶμαι ἄξιος οὔτε νά ὀνομάζομαι ἀπόστολος, γιατί καταδίωξα τήν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Μέ τή χάρη ὅμως τοῦ Θεοῦ ἔγινα αὐτό πού ἔγινα· κι αὐτή ἡ χάρη πρός ἐμένα δέν ὑπῆρξε ἄκαρπη: ἐργάστηκα περισσότερο ἀπ' ὅλους τους ἀποστόλους, ὄχι βέβαια ἐγώ, ἀλλά ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ πού μέ συνοδεύει. Εἴτε ἐγώ, λοιπόν, εἴτε ἐκεῖνοι, αὐτά κηρύττουμε καί αὐτά πιστέψατε. Ἄν ὅμως κηρύττουμε ὅτι ὁ Χριστός ἔχει ἀναστηθεῖ, πῶς μερικοί ἀνάμεσά σας ἰσχυρίζονται ὅτι δέν ὑπάρχει ἀνάσταση νεκρῶν; Ἄν δέν ὑπάρχει ἀνάσταση νεκρῶν, τότε οὔτε ὁ Χριστός ἔχει ἀναστηθεῖ. Καί ἄν ὁ Χριστός δέν ἔχει ἀναστηθεῖ, τότε τό κήρυγμά μας εἶναι χωρίς νόημα, τό ἴδιο καί ἡ πίστη σας. Κι ἀκόμα παρουσιαζόμαστε ψευδομάρτυρες ἀπέναντι στό Θεό, ἀφοῦ εἴπαμε γι' αὐτόν

ὅτι ἀνάστησε τό Χριστό ἐνῶ δέν τόν ἀνάστησε, ἄν βέβαια δεχτεῖ κανείς πώς οἱ νεκροί δέν ἀνασταίνονται. Γιατί ἄν οἱ νεκροί δέν ἀνασταίνονται, τότε οὔτε ὁ Χριστός ἔχει ἀναστηθεῖ. Κι ἄν ὁ Χριστός δέν ἔχει ἀναστηθεῖ, ἡ πίστη σᾶς εἶναι χωρίς περιεχόμενο. Ζεῖτε ἀκόμα μέσα στίς ἁμαρτίες σας. Πρέπει ἐπίσης νά συμπεράνει κανείς ὅτι καί οἱ χριστιανοί πού πέθαναν ἔχουν χαθεῖ. Ἄν ἡ χριστιανική ἐλπίδα μᾶς περιορίζεται μόνο σ' αὐτή τή ζωή, τότε εἴμαστε οἱ πιό ἀξιοθρήνητοι ἀπ' ὅλους τους ἀνθρώπους. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι πώς ὁ Χριστός ἔχει ἀναστηθεῖ, κάνοντας τήν ἀρχή γιά τήν ἀνάσταση ὅλων τῶν νεκρῶν. Γιατί ὅπως ὁ θάνατος ἦρθε στόν κόσμο ἀπό ἕναν ἄνθρωπο, ἔτσι ἀπό ἕναν ἄνθρωπο ἦρθε καί ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Ὅπως πεθαίνουν ὅλοι ἐξαιτίας τῆς συγγένειας μέ τόν Ἀδάμ, ἔτσι, χάρη στή συγγένεια μέ τό Χριστό, ὅλοι θά ξαναπάρουν ζωή. Ὁ καθένας μέ τή σειρά του: πρῶτος ἀναστήθηκε ὁ Χριστός, ἔπειτα θ' ἀναστηθοῦν ὅσοι εἶναι δικοί του, τήν ἡμέρα τῆς παρουσίας του».

Ἀπολυτίκιον α΄ ἤχου

Τοῦ λίθου σφραγισθέντος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ στρατιωτῶν φυλασσόντων τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, ἀνέστης τριήμερος Σωτήρ, δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὴν ζωήν. Διὰ τοῦτο αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, ἐβόων σοι Ζωοδότα. Δόξα τῇ Ἀναστάσει σου, Χριστέ, δόξα τῇ βασιλείᾳ σου, δόξα τῇ οἰκονομίᾳ σου, μόνε Φιλάνθρωπε.

Ἀπολυτίκιον β΄ ἦχου

Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον, ἡ Ζωὴ ἡ ἀθάνατος, τότε τὸν ᾅδην ἐνέκρωσας τῇ ἀστραπῇ τῆς θεότητος, ὅτε δὲ καὶ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνέστησας, πᾶσαι αἱ Δυνάμεις τῶν ἐπουρανίων ἐκραύγαζον, Ζωοδότα Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι.

Ἀπολυτίκιον γ΄ ἦχου

Εὐφραινέσθω τὰ οὐράνια, ἀγαλλιάσθω τὰ ἐπίγεια, ὅτι ἐποίησε κράτος, ἐν βραχίονι αὐτοῦ, ὁ Κύριος, ἐπάτησε τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον, πρωτότοκος τῶν νεκρῶν ἐγένετο, ἐκ κοιλίας ᾅδου ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ παρέσχε τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀπολυτίκιον δ΄ ἦχου

Τὸ φαιδρὸν τῆς Ἀναστάσεως κήρυγμα, ἐκ τοῦ Ἀγγέλου μαθοῦσαι αἱ τοῦ Κυρίου Μαθήτριαι, καὶ τὴν προγονικὴν ἀπόφασιν ἀποῤῥίψασαι, τοῖς Ἀποστόλοις καυχώμεναι ἔλεγον. Ἐσκύλευται ὁ θάνατος, ἠγέρθη Χριστὸς ὁ Θεός, δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀπολυτίκιον πλ. α΄ ἦχου

Τὸν συνάναρχον Λόγον Πατρὶ καὶ Πνεύματι, τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, ἀνυμνήσωμεν πιστοὶ καὶ προσκυνήσωμεν, ὅτι ηὐδόκησε σαρκί, ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ θάνατον ὑπομεῖναι, καὶ ἐγεῖραι τοὺς τεθνεῶτας, ἐν τῇ ἐνδόξῳ Ἀναστάσει αὐτοῦ.

Ἀπολυτίκιον πλ. β΄ ἦχου

Ἄγγελικαὶ Δυνάμεις ἐπὶ τὸ μνῆμα σου, καὶ οἱ φυλάσσοντες ἀπενεκρώθησαν καὶ ἵστατο Μαρία ἐν τῷ τάφῳ, ζητοῦσα τὸ ἄχραντόν σου Σῶμα. Ἐσκύλευσας τὸν ᾅδην, μὴ πειρασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Ὑπήντησας τῇ Παρθένῳ, δωρούμενος τὴν ζωήν. Ὁ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, Κύριε δόξα σοι.

Ἀπολυτίκιον βαρέως ἦχου

Κατέλυσας τῷ Σταυρῷ σου τὸν θάνατον, ἠνέωξας τῷ Ληστῇ τὸν Παράδεισον, τῶν Μυροφόρων τὸν θρῆνον μετέβαλες, καὶ τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις κηρύττειν ἐπέταξας. Ὅτι ἀνέστης Χριστὲ ὁ Θεός, παρέχων τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀπολυτίκιον πλ. δ΄ ἤχου

Ἐξ ὕψους κατῆλθες ὁ εὔσπλαγχνος, ταφὴν κατα-δέξῳ τριήμερον, ἵνα ἡμᾶς ἐλευθερώσῃς τῶν παθῶν. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν, Κύριε δόξα σοι.